

הערכה אסטרטגית 2025

מחלקת המחקר, הביטחוניסטים
3 באפריל 2025 | ה' בניסן ה'תשפ"ה

הביטחוניסטים

על תנועת הביטחוניסטים

הביטחוניסטים הינה תנועה המונה למעלה מ-40,000 קצינים בכירים, מפקדים ולוחמים במילואים ואזרחים יוצאי כלל זרועות הביטחון שקמה על מנת להגן על צרכיה הביטחוניים של מדינת ישראל באופן שיאפשר את קיומה ושגשוגה לדורי דורות.

הקו שלנו ברור: אנו דבקים בזכותה של מדינת ישראל לשכון בגבולותיה הבטוחים, הם גבולות ארץ ישראל; מאמינים כי צרכיה הביטחוניים של מדינת ישראל נמצאים בראש סדר העדיפויות הלאומי; ומאמינים כי למדינת ישראל אין את הפריבילגיה להפסיד באף מלחמה. על צה"ל לפעול בחופשיות בכל מרחב בכדי לממש את אחריותו ולהגן על מדינת ישראל.

נבהיר כי התנועה איננה פוליטית או מפלגתית, אלא רואה לנגד עיניה את הערכים והחזון המגדירים אותה.

הנהלת התנועה: תא"ל במיל' אמיר אביבי (יו"ר ומייסד), סא"ל במיל' ירון בוסקילה (סמנכ"ל), אור יששכר, איציק לב, אל"מ במיל' יורם לברון, אורטל רון, אסף וול, ג'סיקה ברזני, משה דייוויס, אלי פייפש, קרן בלילה, רונית פרקש, סא"ל במיל' טל ניר, עדן סיסון

הועד המנהל של התנועה: אלוף במיל' גרשון הכהן, אלוף במיל' גדי גרשון, תא"ל במיל' חיים רונן, ניצב בדימ' אהרון אקסול

בין חברי התנועה: אלוף במיל' יוסי בכר, אלוף במיל' כמיל אבו רוקון, אלוף במיל' יוסי משלב, א' בכיר לשעבר במוסד, מ' בכיר לשעבר בשב"כ, ניצב בדימ' שלמה קעטבי, תא"ל במיל' חסון חסון, תא"ל במיל' הראל כנפו, תא"ל במיל' אביגדור קהלני, תא"ל במיל' יוסי קופרווסר, אל"מ במיל' טל בראון, פרופ' אלכסנדר בליי

על מחלקת המחקר

מחלקת המחקר של תנועת הביטחוניסטים שמה לנגד עיניה להיות קול מוביל, רלוונטי ודינמי בדיון הציבורי בישראל שדרך מחקר יישומי מספק לציבור ולמקבלי ההחלטות כלים נחוצים להתמודד עם המציאות המדינית-ביטחונית המתפתחת, תוך השרשת עקרונות וערכי הביטחון הלאומי של מדינת ישראל על מנת שתשגשג לדורי דורות כמדינת הלאום של העם היהודי.

אנו מקדמים שיח ענייני, מקצועי ומזמין הלוקח בבסיסו את עקרונות וערכי הציונות והביטחון הלאומי של ישראל בתור נקודת פתיחה מובנת מאליה. אלה כוללים את זהותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הישענותה על החזון הציוני, ביטחון לאומי שנבנה מבפנים כלפי חוץ ממנו נגזרים עקרונות משילות וריבונות, שליטה ביטחונית מלאה של צה"ל במרחב, עוצמה כמקור לשלום, טיפוח ההון האנושי ועיקרון האומה המתגייסת.

פעילות המחלקה סובבת סביב שני מישורים משלימים: מחקר ותיווכו. אנחנו מספקים דו"חות, מחקרים וניירות עמדה המתמקדים בנושאי הליבה שלנו, בשילוב המלצות מקצועיות. מחקר זה מונגש לציבור ולמקבלי ההחלטות באמצעים שונים, מפגישות עם מקבלי החלטות דרך הופעות בתקשורת ועד הרצאות פתוחות.

אנו רואים כנר לרגלינו את החינוך וההכשרה של הציבור ככלל והדור הצעיר בפרט.

ראש המחלקה: אור יששכר

מנחה המחלקה: איתי מדינה

צוות החוקרים: אלוף במיל' גרשון הכהן, תא"ל במיל' אורן סולומון, אל"מ במיל' ד"ר רונן איציק, סא"ל במיל' מוריס הירש, סא"ל במיל' ד"ר מרדכי קידר, סא"ל במיל' ברוך ידיד, רס"ן במיל' לילך אשתר, רס"ן במיל' עמרי גושן, רניג במיל' אבישי קארו, ד"ר רות קבסה אברמזון, ד"ר מרטין שרמן, ד"ר דורון מצא, עו"ד יפעה סגל, יואל פישמן, דוד וינברג, ערן להב, ישי גלב, עו"ד אלי קירשנבאום, עתר פורת, שחר ציטרון, איתי כ"ץ, ג'ניפר תיל, ג'ובאני ג'אקלונה, סמנתה טרנט

ליווי מקצועי: איתי מדינה, תא"ל במיל' אמיר אביבי, אלוף במיל' גרשון הכהן

הערכה אסטרטגית לישראל 2025

נכתבה: מרץ 2025 | אדר היתשפ"ה

פורסמה: 3 באפריל 2025 | ה' בניסן היתשפ"ה

הביטחוניסטים • ע"ר 580697472 • idsf.org.il

כל אחד יכול להצטרף לתנועת הביטחוניסטים.

הצטרפו כאן: idsf.org.il

או חפשו בגוגל "הביטחוניסטים הצטרפות" ותרמו לביטחון ישראל

תוכן העניינים

תקציר מנהלים: הערכת מצב לישראל 2025 שנת ההזדמנות	07
הקדמה: עת למימוש הזדמנות היסטורית	12
מבט על: ממשבר לתקומה – חלון הזדמנות אסטרטגי עבור ישראל אביב 2025	14
« המעצב הראשון: חיזוק הקשר המיוחד בין ישראל לארה"ב ותיעולו ליצירת מציאות אסטרטגית חדשה	
« המעצב השני: חיזוק הרוח הציונית וחוסנה החברתי והכלכלי של ישראל	
זירות ההבקעה - מסע 360 אל האתגרים וההזדמנויות שבפני ישראל	14
« הזדמנות להקרת הציר השיעי ולמכת מחץ לפרויקט הגרעין האיראני	
« הגרעין האיראני: האיום הקיומי והאסטרטגי העליון על מדינת ישראל	
אידאן וארגוני הפרוקסי	22
« החותיים בתימן: איום לא רק על ישראל, אלא על חופש השיט בים האדום והקהילה הבינ"ל כולה	
« עזה: הכרעה צבאית ושינוי תפיסתי לגבי עתיד הרצועה	
« הזדמנויות ביום שאחרי חמאס: שילוב בין מספר אסטרטגיות	
« יהודה ושומרון: היום שאחרי אבו מאזן ושינוי המשוואה	
« לבנון וחזבאללה: החזית הצפונית והאיום הממשי שהוליד מציאות חדשה	
« סוריה: נפילת משטר אסד, עליית שלטון ג'יהאדיסטי ושינוי המפה השיעית	
שחקנים אזוריים	37
« טורקיה: דחיקת ההשפעה השלילית ופקיחת עין על הניאו-עותמניות של ארדואן	
« מצרים: השכנה מדרום שעלולה להפוך לאתגר ביטחוני	
« ירדן: עין פקוחה על יציבות השכנה ממזרח	
« קטר: גמד טריטוריאלי וענק כלכלי שמשחק בכל הזירות	
ביטחון פנים ומשילות: סיר לחץ מבעבע	42
דה-לגיטימציה: הקרב על הנרטיב וחזית המלחמה הדיפלומטית	44
החזית המשפטית: הלוחמה נגד הדה-לגיטימציה	45

תקציר מנהלים: הערכת מצב לישראל 2025 | שנת ההזדמנות

מבט על: עת למימוש הזדמנות היסטורית

- ◆ שנה וחצי לתוך מלחמת "חרבות ברזל", הכרזת המלחמה הראשונה מזה יובל שנים, הערכת המצב לשנת 2025 מתמקדת פחות בהערכת כוונות, בהערכת איומים ובתיאור תרחישי איום, ויותר בהבנת חלון ההזדמנות ההיסטורי ובאיתור חלונות הזדמנות לשינוי אסטרטגי עמוק במעמדה ובביטחונה של ישראל.
- ◆ בעת זו, יש צורך ביוזמה התקפית וחתירה להכרעה במגוון זירות, תוך חיזוק הרוח הלאומית והציונית, עיצוב תודעה אזרחית מחודשת, בניין כח צבאי מחודש, ומיצוי שותפויות אזוריות ובינ"ל – בראשן עם ארה"ב. אין לישראל פריבילגיה לעבוד "טורית" ולפעול באופן מתון בזירות מסוימות תוך לקיחת סיכונים בזירות אחרות, אלא יש לפעול בו זמנית במספר חזיתות כדי לשנות את המציאות הביטחונית והמדינית לדורות.

מבט על: ממשבר לתקומה – עיצוב מציאות אסטרטגית חדשה

- ◆ **מעצב ראשון: היחסים עם ארה"ב**
  - ממשל טראמפ החדש בארה"ב מביא עמו גישה מרעננת ושבירת פרדיגמות, מה שמהווה מכפיל כוח ליצירת כיוונים חדשים ומהלכים להבטחת ביטחון ישראל לדורות ולביצור מעמדה האיזורי.
  - שיתוף פעולה אסטרטגי זה טומן בחובו פעולה משותפת לעצירת איראן והקרת הציר השיעי; השמדת חמאס תוך דחיית רעיון "שתי המדינות"; קידום הגירה מרצון בעזה, וריבונות על חבלי מולדת אסטרטגיים; יצירת הסכמי שלום במזרח התיכון, בראשם עם סעודיה; והורדת קרנם של גורמים אנטי-ישראליים שמקדמים דה-לגיטימציה של ישראל בפורומים בינ"ל.
- ◆ **מעצב שני: רוח ציונית ולכידות חברתית**
  - החברה הישראלית הפגינה חוסן יוצא דופן מאז טבח ה-7 באוקטובר. היכולת לשמר ולמנף אנרגיה אזרחית, התנדבותית ולוחמת – היא משאב לאומי מהותי. לוחמי צה"ל ואיתנות העורף מינפו את המשבר העמוק לכדי תקומה לאומית מחודשת.
  - בד בבד, מגמות מסוכנות של בדלנות ושסעים עשויות לסכן את יכולת החברה לעמוד כחזית אחת מול האתגרים. על כל הצדדים להבין את גודל השעה ולתעל את האנרגיות לחזית אחידה במלחמה על הבית מול אויב משותף ולמען עתיד המדינה בחברה משותפת אחת.
  - יש לעודד שירות ביטחון חובה לכלל המגזרים, לחזק את הפריפריה דרך תגמול משרתי מילואים, ולעודד התיישבות מרחבית כמכפיל כח ביטחוני.

הזדמנויות אסטרטגיות בולטות:

1. פעולה נגד פרויקט הגרעין האיראני והקרת הציר השיעי:

- המלחמה ביוזמת איראן ושלוחיה הובילה למצב חסר תקדים שבו ישראל יכולה, בשיתוף ארה"ב, להשיב את תכנית הגרעין האיראנית לאחור דרך פעולת מנע צבאית. ישנה סכנה שאיראן תנצל מו"מ מתמשך בתור "טקטיקת השהיה" על מנת לקנות זמן, ויש אף לשקול להתחיל מו"מ רק לאחר פעולת מנע צבאית
- לאור מצבה המתקדם של תכנית הגרעין, איראן מסוכנת מאי פעם, אך גם חשופה מתמיד. חזבאללה מוחלש, צבאות הטרור בזירה הפלסטינית נחלשו משמעותית אם כי עדיין מהווים איום, משטר אסד קרס, החות'ים מבודדים, והמיליציות העיראקיות תחת לחץ. לפי דיווחים, פעולת צה"ל פגעה בנתח משמעותי מההגנה האווירית של איראן, ונסינותיה לשגר מטרות לישראל נחלו כישלון.

2. הרחבת הסכמי אברהם:

- ניצול השינוי הטקטוני האיזורי להסכם שלום עם סעודיה כבסיס להרחבת הסכמי השלום אל העולם הערבי והמוסלמי ככלל, על בסיס התלכדות אינטרסים מול האיום האיראני, ורצון משותף לייצב את ביטחון האיזור וליצור מסדרונות סחר ואנרגיה חדשים.
- ההזדמנות האמיתית טמונה לא רק בהסכם עם סעודיה, אלא בהסכם ללא התניה פלסטינית ודחיית רעיון "שתי המדינות".

3. שיקום פנימי:

- מינוף המשבר להגברת המשילות והאכיפה בכלל מרחבי הארץ, התיישבות יהודית כמכפיל כח ביטחוני במרחב הכפרי, וריבונות על חבלי מולדת אסטרטגיים, בראשם בקעת הירדן בתור השדרה המזרחית של ישראל ושטחי C.
- בניין כח בצה"ל ובמערכת הביטחון, שיקום מערך המילואים וגיוס חובה לכולם.
- חיזוק הנרטיב הלאומי ותחושת הגורל המשותף.

זירות מיקוד

• איראן:

- האיום המרכזי על ביטחון ישראל – אך גם את ההזדמנות המרכזית. איראן מוחלשת במעגלי ההשפעה (מלחמה בעזה, קריסת סוריה, חיזבאללה מוחלש, פעילות מתמשכת ביו"ש, מיליציות זהירות יותר, חות'ים תחת אש), ונחשפת לצעדים דרמטיים מצד ישראל ושותפותיה.
- יש לייצר איום צבאי אמין מול תכנית הגרעין ולהתנות מו"מ בווייתורים בלתי הפיכים מצד איראן; לייצר קואליציה איזורית ובינ"ל לבידוד איראן; לצמצם את השפעתה השלילית בדרום אמריקה, אפריקה ואסיה; ולייצר נרטיב מחודש של איראן כסכנה לא רק לישראל, אלא ליציבות האיזור והעולם כולו.

◆ עזה – יעד: חיסול מוחלט של שלטון חמאס

- המערכה בעזה בעקבות טבח ה-7 באוקטובר ייצרה משבר חסר תקדים, אך לצידו הזדמנות אסטרטגית לשנות את כללי המשחק.
- יש להשלים את המלאכה בעזה ולהשמיד את ארגון החמאס; להחזיר את כלל החטופים בלחץ מצטבר תוך דחיית כל "תמונת ניצחון" לחמאס; לקיחת אחריות על הסיוע ההומניטרי מידי חמאס ואונר"א; תכנית ארוכת-טווח להבראת עזה; חופש פעולה ביטחוני מוחלט לישראל בכל הרצועה; שינוי המציאות הביטחונית ארוכת-הטווח בעזה; ועידוד תכנית טראמפ להגירה מרצון.
- להדגיש: הרשות הפלסטינית אינה מקובלת בתור גורם שלטוני בעזה, ויש להיזהר מתכניות כדוגמת ההצעה המצרית שבפועל יאפשרו לחמאס להמשיך להתקיים ככוח חמוש בעזה במתכונת חזבאללה בלבנון.
- ישראל לא תוכל להרשות לעצמה לפעול בשיטת "ניסוי וטעייה" דוגמת הסכמי אוסלו, שכן מחירי הטעות כבדים וכרוכים בסכנה קיומית.

◆ יהודה ושומרון – עת להעז ולהכין את היום שאחרי הרשות:

- כעת ברור מתמיד שאין היתכנות להמשך הסטטוס קוו ולהישענות על הרשות, ושרעיון "שתי המדינות" אינו רלוונטי. יש לייצר פתרונות מדיניים יצירתיים על בסיס עקרונות שיבטיחו את ביטחון ישראל, כדוגמת אוטונומיות, ערי מדינה או אמירויות.
- ישראל לא תוכל למצוא את עצמה במבוכה אסטרטגית מול ממשל אמריקאי שמחפש מתוים מדיניים ברורים, ציבור ישראלי שמצפה להכרעה ולמניעת 7 באוקטובר בזירת יו"ש, וההקצנה בזירה הפלסטינית.
- יש לחתור למבנה שלטוני חלופי תוך המשך הלוחמה בטרור ביו"ש. להדגיש: בתזמון המתאים, יש לצאת למערכה רחבה שמטרתה עקירת הטרור מהשורש, ולשנות גישה מהתמקדות בסיכול לצעדים אסטרטגיים רחבים.
- הרשות היא שחקן עוין שתמך בטבח ה-7 באוקטובר, ממשיך לשלם למחבלים כולל למחבלי הנוח'בה, מנהלת לוחמה משפטית נגד ישראל בעולם ומעודדת ואף מובילה את הדה-לגיטימציה ותנועת החרם בעולם. יש להציג לקהילה הבינ"ל את ההסתה במנגנוני הרשות ואת חלקה המרכזי בחינוך הדור הצעיר הפלסטיני למאבק מזוין ולאנטישמיות, ולהפעיל סנקציות במקרה של המשך המדיניות הנוכחית.
- יש לאפשר הגירה מרצון של פלסטינים למדינות העולם.

◆ לבנון:

- לאחר שישראל הכתה קשות בחזבאללה, הפעילה את מבצע הביפרים והווקי טוקי, חיסלה את חסן נסראללה ושדרת ההנהגה של הארגון ופגעה משמעותית ביכולות הפעלת האש והפוי"ש שלו, לצד יציאה לתמרון הקרקעי במבצע "חיצי הצפון", הרוחות בלבנון מנשבות לכיוון רצון לבנייה ופיתוח של המדינה. ישנם גילויים של רצון לדחוק את השפעת חזבאללה ואיראן במדינה. כניסת ממשל טראמפ משפיעה גם היא על מגמה זו.
- האתגר המרכזי הוא המשך הפגיעה ביכולות חזבאללה ושמירה שלא יתעצם

מחדש, ולמצות את ההזדמנות לכונן מציאות ביטחונית ואולי אף מדינית חדשה בלבנון מול ישראל, בפרט מול פלגים שאינם שיעיים במדינה.

- יש לחתור לדה-איראניזציה של לבנון; מיצוב צבא לבנון כגורם מוסכם; וניצול הצורך של ההנהגה החדשה בלבנון לסיוע מהמערב, בהובלת ארה"ב וצרפת, לייצר סדר חדש במדינה.

סקירת יתר הזירות

- סוריה:** עם נפילת משטר אסד ועליית ג'ולאני בראשות משטר היאת תחריר א-שאם, צה"ל הצליח להשמיד את מרבית יכולות הצבא הסורי הקודם ולהשתלט על הגולן הסורי. יש להמשיך להעמיק את השת"פ עם העדה הדרוזית במדינה, למגר יכולות טרור ולהיזהר מהרחבת איזור ההשפעה הטורקי במדינה במקום זה האיראני. לצד זה יש לפתח הרתעה מול משטר ג'ולאני שעלול להפוך לעוין ולהגביר שיח עם מדינת המפרץ למניעת התבססות איראנית מחודשת במדינה.

- טורקיה:** ארדואן מוביל את טורקיה לניאו-עותמניות והרחבת מרחב ההשפעה הטורקי באיזור. נקודת ציון בולטת היא סיוע להפלת משטר אסד והעמקת המעורבות הטורקית בסוריה. טורקיה מתעצמת צבאית ומגבירה את הרטוריקה העוינת נגד ישראל. יש לרתום את ארה"ב לצמצום מרחב ההשפעה הטורקי ולפעול למיתון ההשפעה הטורקית בירושלים.

- מצרים:** הברית עם מצרים היא נכס מדיני משמעותי, ולצידה ישנן מגמות מדאיגות שצריכות להדליק נורות אדומות בישראל. בראשן, התעצמות משמעותית, הגברת נוכחות צבאית בחצי האי סיני והסלמת הרטוריקה נגד ישראל, בפרט מאז טבח ה-7 באוקטובר והמלחמה בעזה. יש למנף את ההשפעה האמריקאית למיתון ההשפעה המצרית, לחץ לפתוח את שערי עזה להגירה מרצון, ולהיערך לתרחיש שבו מתחלף השלטון במצרים עם תכניות מגירה כולל בניין כח צבאי כמענה מתאים. ישראל צריכה להיות ערוכה אף לעצמאות אנרגטית בתרחיש של מצור ימי. יש לעמוד בנחרצות נגד היוזמה המצרית לעזה.

- ירדן:** יש לעקוב אחר היציבות הפנימית במדינה, ולגבש תכנית פעולה שתדאג ליציבות השלטון מחד והכנה להתפרקותו מאידך. יש לבצר את הגבול דרך הקמת גדר גבול, למנוע הברחות אמל"ח ולהיערך לתרחיש הידרדרות בגבול המזרחי. יש לנצל את מנופי הלחץ הקיימים מול ירדן כדי לתעל את מצבה כלכלית וביטחונית לטובת ישראל.

- קטר:** הגמד הטריטוריאלי מפעיל את השפעתו הרכה הכלכלית והמדינית באופן בולט במהלך המלחמה. לצד הון העתק שקטר משקיעה בעולם – באקדמיה, בספורט ובתקשורת – קטר מפתחת תלות מערבית במשאבי האנרגיה שלה. קטר הוכיחה "יעילות דיפלומטית" ואת היותה גשר בין מזרח למערב, אך ממשיכה לחסות על מחבלי חמאס הבכירים בשטחה ומפיצה אידיאולוגיה עוינת דרך רשת אל ג'זירה והשפעה אח"סית קיצונית. יש לנצל את השפעת קטר למהלכים להשבת חטופים, ועם זאת יש לרתום את ארה"ב למהלך רחב לנתב את השפעתה של קטר לכיוונים תועלתניים למערב.

- ביטחון פנים ומשילות:** מגמות הפלסטיניזציה, ההתבדלות, משבר האמון העמוק עם המדינה, ההתחמשות בנשק בלתי חוקי, הבנייה הבלתי חוקית והחתרנות בקרב חלקים במגזר הערבי מעצימות לא רק את הפשיעה והפרוטקשן, אלא מתגבשות לכדי "חזית איום שקטה" שעלולה להתפרץ בהפתעה. ככל שלא נקדים לטיפול בה באופן יסודי ברמת "יכולות", אנו עלולים לפגוש בה בהפתעה אסטרטגית נוספת עם השלכות הרוות אסון. יש לתעל את המצב להקמת משמר לאומי רחב, לעודד השתלבות של בני המגזר הערבי במערכות אכיפת החוק, מבצע רחב נגד תופעת הנשק הבלתי חוקי, רפורמה עמוקה במערכת אכיפת החוק, חיזוק מנהיגות מקומית מתונה וחיובית וחיזוק מוסדות השכלה גבוהה ואת מערכת החינוך על מנת לעודד השתלבות ותרומה לחברה ולמדינה, תוך מניעת יציאתם של סטודנטים לרשות או למדינות עוינות. לצד זה, יש לעמוד על זהותה וצביונה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי.

- דה-לגיטימציה, הקרב על הנרטיב והחזית הדיפלומטית:** המלחמה על דימויה של ישראל בזירה הבינ"ל הפכה לחזית קריטית המשפיעה באופן ישיר על חופש הפעולה של ישראל להגנה עצמית. תשתית של עשרות שנות תעמולה אנטי-ישראלית, שמקורה בגורמים פלסטיניים ומדינות עוינות, הובילה למתקפת דה-לגיטימציה רבת זרועות הכוללת תעמולה ברשתות החברתיות, לוחמה משפטית בינ"ל, שימוש ציני במוסדות כמו האו"ם, וכן תמרון דעת קהל במדינות מפתח. בארה"ב נרשמה ירידה חדה בתמיכה הציבורית בישראל, בעיקר בקרב צעירים, דמוקרטים ואקדמאים – מגמה שעלולה להשפיע על מדיניות עתידית. במקביל, האנטישמיות הגלויה והסמויה נמצאת בעלייה חדה, תוך שימוש בנרטיבים קונספירטיביים המוצגים כלגיטימיים תחת כסות של ביקורת פוליטית. ישראל נדרשת למערך הסברה חדשני ומתואם, בדגש על ארה"ב, תוך מינוף משפיענים, קמפיינים תודעתיים נגד קטאר, ופירוק לגיטימציה של מוסדות בינ"ל עוינים בסיוע אמריקאי.

הקדמה: עת לחימוש הזדמנות היסטורית

בפתחה של הערכת מצב זו, מצאנו לנכון לעסוק פחות בהערכת איומים ותיאור תרחישי איום, ולמקד את הדברים בזיהוי הזדמנויות ומקורות עוצמה עבור מדינת ישראל. יש בגישה זו משום התעלות לגודל השעה ההיסטורית שבה מדינת ישראל נמצאת, ודרכה נסמן כיווני פעולה חיוניים שמימושם יהווה בסיס איתן לשינוי תמונת המציאות הביטחונית והאסטרטגית לטובת עתידה ושגשוגה של מדינת ישראל.

בתקופה המשלבת מורכבות, תנאי אי-ודאות וקצב שינויים מהיר, נכון היה בעינינו לשים דגש על סימון וקידום מהלכים מעצבי מציאות, על פני ניסיון יומרני לנסות להעריך את הבאות. במידה רבה, **האיומים המוכרים והברורים – אינם טעונים הוכחה נוספת** (הגרעין האיראני, חמאס וטרור פלסטיני בעזה וביו"ש, ביטחון הפנים, חזבאללה בלבנון) **ודורשים טיפול יסודי והכרעה, ואלה הפחות מוכרים** (התהוות מחדש של הזירה הסורית, עתידה של ירדן, מגמות בטורקיה ובמצרים ועוד) **והלא נודעים – דורשים ערנות, היערכות ומוכנות**, תחת הנחת עבודה צנועה, שאולי אף לא נדע לזהותם נכונה ומבעוד מועד.

אנו סבורים, כי המציאות הנוכחית מזמנת לישראל אפשרויות פעולה נרחבות, להכרעת איומים וליצירת מציאות אסטרטגית שונה וחיובית עבור עתידו של עם ישראל בציון. זו עת לפעולה ולאקטיביזם, ליוזמה התקפית ולחתיירה להכרעה, למיקוד בנרטיב ובעוצמות של ישראל אל מול יעדים ברורים, ליצירת שותפויות חדשות ולמיצוי הזדמנויות שנקרו לנו בעת הנוכחית. דווקא ואולי משום המשבר והטרגדיה הגדולה שעברה ישראל, נולד חלון הזדמנות למהלך היסטורי שישיע לטווח ארוך.

תקופה זו מחדדת מחדש את ההבנה ש**ביטחון לאומי נשען בראש ובראשונה על אתוס לאומי**. רוח הלוחמים, הגיבוי המלא מהעם וההתעלות לגודל השעה אפשרו יציאה למערכה רב-זירתית והיוו את ה"למה" בבסיס של ה"איך", כלומר ההבנה השורשית שמלחמה על הבית מחייבת אחדות, לכידות לאומית וציפוף שורות, וההבנה שהאתוס הלאומי נשען על צדקת הדרך ועל שאיפת הדורות למימוש החזון הציוני כדי לאפשר את קיום העם היהודי בארצו בשגשוג ובביטחון. שחיקה במרכיב זה עלולה לסכן את הביטחון הלאומי של ישראל.

בהיבט המקצועי, אנו סבורים כי **תפקידם של גופי מודיעין ומחקר בעת כזו להוות זרזים וגורמים מאפשרים לתכנון וביצוע נכון ומדויק** למערכת האופרטיבית המדינית והביטחונית, **ופחות לעסוק בתפקיד המסורתי של "מחקר כוונות"**, בניסיון להעריך את התנהגות השחקנים השונים במערכה. זו העת לקדם מה שנכון לנו, לבסס את מדיניות ההובלה והיוזמה, על פני מהלכים תגובתיים ומדודים מול המערכת היריבה. זו גם העת להמשיך לדחוק באויבנו, לא להרפות בכל החזיתות ולא לאפשר מהלכי שיקום ו"החזרת הגלגל לאחור", גם אם תיווצר מציאות מדומה של נכונות להידברות ומצג של "שקט מדומה". זה נכון מול איראן, מול חזבאללה, מול חמאס והזירה הפלסטינית בכלל, ואף מול גורמי פשיעה ותופעות של אבדן משילות מול גורמים סוררים מקרב החברה הערבית בישראל.

בהערכת מצב זו נגדיר את חזיתות הפעולה הבולטות, מולן אנו מזהים צורך מידי ולעיתים גם הזדמנות לקידום אופרציה בשדות הפעולה השונים. יודגש, כי בניגוד

לניסיונות קודמים של קהיליית המודיעין והביטחון "לתעדף זירות", אנו מאיצים במערכת לפעול בו זמנית במספר חזיתות. **אין לנו את הפריבילגיה לעבוד טורית או לנסות לרכז מאמצים בזירה נתונה ולקחת סיכונים בזירות אחרות.**

משמעות האמירה גוזרת שתי השלכות מרכזיות:

1. הראשונה – על בניין הכוח הצבאי, הגדלת סדר הכוחות האמצעים והחימושים (צבא "גדול וחכם");
2. השנייה – מיצוי שותפויות, בראש ובראשונה ארה"ב, בין אם לבניין הכוח הצבאי-בטחוני ובין אם בהפעלת הכוח (משותפת או עצמאית במתכונת של "חלוקת זירות").

בהקשר זה, מוצאים לנכון להדגיש כאן את חשיבות העצמת הכוח העוסק בביטחון פנים (כמותית ואיכותית), לרבות אקטיביזם במדיניות הפעלת כוח ומתן כלים מאפשרים (בחוק) למהלך דרמטי למניעת יכולות בטרם נפגוש בהם כאיום אסטרטגי בפועל ברמה הלאומית. מגמות סוררות של חתרנות ופלסטיניזציה בקרב קבוצות בתוך ערביי ישראל מתגבשות לכדי "חזית איום שקטה", שעלולה להתפרץ בהפתעה, וככל שלא נקדים לטפל בה באופן יסודי ברמת "יכולות" – אנו עלולים לפגוש בה בהפתעה אסטרטגית נוספת, שהשלכותיה יהיו הרוות אסון לביטחון המדינה. יצוין כי, אף שהנושא נמצא במודעות הציבורית והמדינית, אין בכך די, שכן עד כה לא ניכר כל שינוי מעשי בתמונת המצב גם לא ביכולת לשנות את המצב.

בשורה תחתונה, אנו רואים בשנתיים הקרובות קרקע פוריה לעיצוב נדבכי יסוד בתפיסת הביטחון המתחדשת של מדינת ישראל סביב שלושה עמודי תווך מרכזיים – קוממיות, משילות וריבונות:

- **קוממיות:** הכרעת אויבים בחזיתות הלחימה השונות – בזירה הפלסטינית, באיראן ובלבנון; שיקום וביסוס ההרתעה בתוך ישראל, בגבולותיה ובתודעה הבינלאומית; חיזוק רוח וערכי הציונות – במנהיגות ובחברה.
- **משילות:** שינוי מגמות שליליות בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית של מדינת ישראל, תוך חיזוק האחיזה באדמה, הרחבת ההתיישבות, השבת הסדר הציבורי ואכיפת החוק מול גורמי פשיעה, העצמת הפריפריה וחיזוק הביטחון האישי.
- **ריבונות:** החלת ריבונות ישראלית באופן שיבטיח גבולות בטוחים, שינוי תפיסות היסטוריות מעוותות בהתייחס לגבולות המדינה (לא עוד "קווי 67" או "שטחים תמורת שלום") לטובת אימוץ סיפור יהודי וישראלי קוהרנטי ויציב; וחיזוק ירושלים כבירת ישראל תוך מלחמת חורמה בחתרנות מדינית ודחיקת השפעות שליליות מהעיר.

חבטת על: ממשבר לתקומה - חלון הזדמנות

אסטרטגי עבור ישראל | אביב 2025

אביב 2025 מביא עימו – לצד אתגרים לאומיים מורכבים – חלון הזדמנות היסטורי, שעשוי לאפשר למדינת ישראל לצאת מהמשבר העמוק אליו נקלעה, אל עתיד מבטיח לביטחונה ולשגשוגה.

בעוד המדינה ניצבת בפני תמונת איומים רחבה ומאתגרת, אנו מזהים **שני מעצבים בולטים**, אשר שילוב נכון ביניהם יכול להניע תהליכים אסטרטגיים חיוביים, לקידום האינטרסים הלאומיים של מדינת ישראל, ולשינוי פני המציאות הביטחונית והאסטרטגית לטובתה:

1. יחסי ישראל-ארה"ב בעידן טראמפ.
2. חוסנה ועוצמתה של החברה הישראלית בעידן שלאחר ה-7 באוקטובר.

המעצב הראשון: חיזוק הקשר המיוחד בין ישראל לארה"ב ותיעולו ליצירת מציאות אסטרטגית חדשה

המעצב הראשון טמון בחיזוק הקשר המיוחד בין ישראל לארה"ב עם עלייתו של ממשל חדש בווינגטון, בראשות הנשיא דונלד טראמפ, אשר מביא עימו גם בשורה חדשה וחיובית לישראל ולעם היהודי.

כבר בחודשים הראשונים לכהונתו, ניכר עומק ההבנה לצרכיה הביטחוניים של ישראל ולהגנה על יהדות התפוצות, ונחשפים אזורים חפיה מהותיים בתפיסת העולם המדינית-ביטחונית אל מול סוגיות ליבה בביטחון הלאומי של ישראל, ובראשם: הכרעת חמאס והטרור הפלסטיני – בעזה וביו"ש; מניעת גרעין צבאי מאיראן; פירוק ציר הרשע השיעי וזרועות התמנון האיראני – בתימן, בלבנון, בעיראק ובסוריה; נטרול כוחו והשפעתו השלילית של חזבאללה בלבנון ובזירה הצפונית בכלל; מלחמה באנטישמיות ובתופעת הדה-לגיטימציה לישראל.

יתר על כן, כמעט בכל אחת מזירות הפעולה הללו, ישנה גם הבנה משותפת של דרכי הפעולה הנדרשים במענה לאיומים, תוך נכונות לשבירת פרדיגמות, יצירת כיווני פעולה חדשים כדי רעיונות מהפכניים. זאת לצד הסרת התביעות מישראל לשלם מחירים בלתי נסבלים מבחינתה, בדגש על דחיית "פתרון שתי מדינות" כתנאי יסוד בדרך לקידום אינטרסים אסטרטגיים משמעותיים, דוגמת הרחבת הסכמי אברהם.

לעצם "החייאת" הקשר האסטרטגי בין ישראל לארה"ב ותרגומו המיידי למהלכים בשטח – תודעתיים ומעשיים – קיימת חשיבות מכרעת בכלל ובעת הנוכחית בפרט, ליצירת מציאות אסטרטגית חדשה וחיובית עבור ישראל. כך:

1. **בזירה הפלסטינית:** סגירת אפיקי ההידברות והפעולה – ברמה המקומית, האזורית והבינלאומית – לקידום "פתרון שתי המדינות" תוך הכרה במגבלות הרשי"פ וקידום רעיונות מדיניים חדשים; מתן לגיטימציה וגב

צבאי ומדיני לישראל להשגת מטרות המלחמה להשלמת יעדי המערכה בעזה, עד לחיסולו המוחלט של חמאס כישות צבאית ושלטונית והכרעה במערכה בעזה; יצירת מנופי לחץ להשלמת משימת השבת כלל החטופים הביתה; לגיטימציה רעיונית וצעדי מעשיים בקידום תהליכי הגירה מרצון של אוכלוסייה פלסטינית; פתח לשינוי המציאות בשטחי יו"ש כדי הזדמנות להרחבת הריבונות וליצירת אלטרנטיבה לשלטון הכושל של הרשי"פ.

2. **בזירה האזורית:** הממשל החדש מביא עימו מימד רענן ונדרש של הרתעה אסטרטגית, המהווה בפני עצמה מנוף לחץ משמעותי על מדינות אויב, בדגש על איראן, באופן אשר יוכל לייצר תנאים להישגים משמעותיים ברמה הצבאית והמדינית אל מול – פירוק מרכיבי הציר האיראני, עצירת תהליך ההתגרענות הצבאית של איראן, מניעת איום איראני ישיר על ישראל והאזור, ביטול תמיכתה של איראן בטרור ובחתרנות מדינית (ביו"ש/ישראל, במדינות האזור). זאת ועוד, ההרתעה האמריקאית הרב-מימדית (הצבאית, הכלכלית והמדינית), ודאי תגביר את ביטחונם ותעוזתם של גורמי כוח מקומיים לייצר אלטרנטיבות חלופיות וחיוביות, מבחינתה של ישראל, אל מול גורמי כוח שליליים באזור ובכללם – חזבאללה (בלבנון), אנצאר אללה (בתימן), אלחשד אלשעבי (בעיראק).

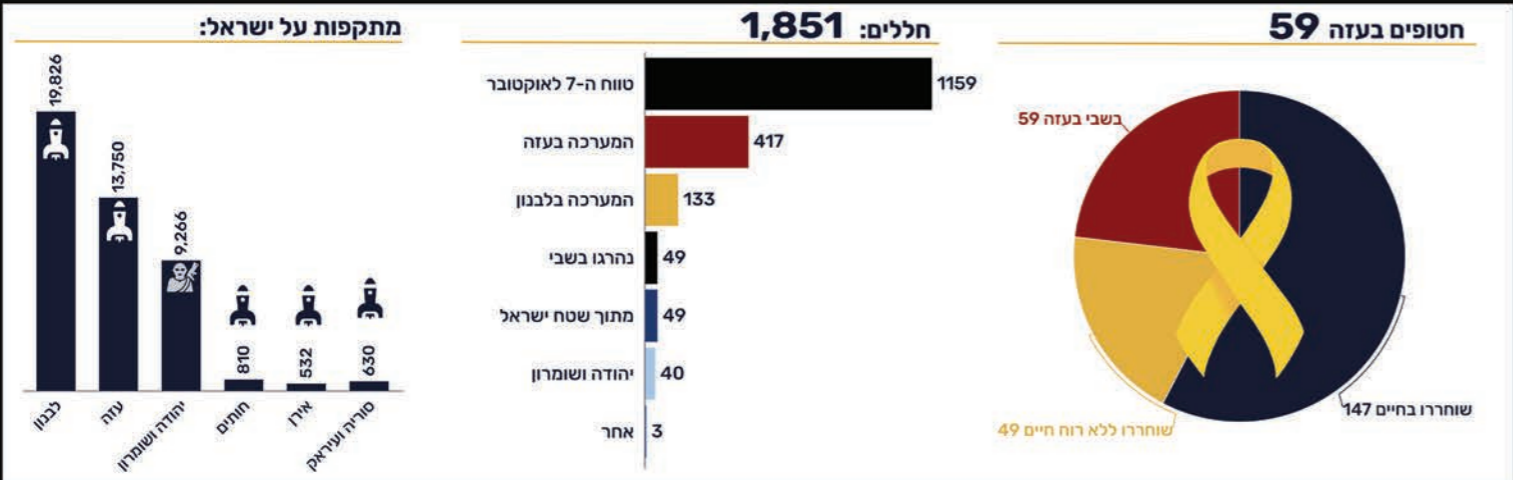
כמו כן, נוכחותה הפעילה והאסרטיבית של ארה"ב באזור תעודד תהליכי נורמליזציה, יצירת בריתות אזוריות (בין ישראל למדינות ערב) והנעת פרדיקטים אזוריים אסטרטגיים (בתחומי האנרגיה, המסחר, התחבורה, התיירות ועוד), אשר יהוו תשתית איתנה לדחיקת רדיקליזציה, התקרבות בין העמים ויצירת שיתופי פעולה כלכליים, תשתיתיים ותרבותיים, על פני מאבקים אידיאולוגיים ואמוניים חסרי תוחלת.

3. **בזירה הבינלאומית:** ממשל טראמפ מפגין פעלתנות ראויה לציון אל מול מוסדות בינלאומיים, אשר פעלו ופועלים נגד ישראל, ממניעים אנטישמיים ואנטי-ישראליים. בין אלה מוסדות שונים של האו"ם, ה-ICC ואחרים, אשר הובילו לאורך השנים מדיניות אנטי-ישראלית מובהקת, והיוו קרקע פוריה למדינות ולארגוני דה-לגיטימציה אנטישמיים לקידום פעילות שלילית נגד מדינת ישראל, אזרחי ישראל, חיילי צה"ל ונבחרי ציבור. פעילותה המשמעותית של ארה"ב בשדה המדיני והמשפטי, למיגור השפעתם השלילית של מוסדות בינלאומיים אלה, עשויה להסיר מכשול משמעותי ועננה כבדה שריחפה מעל מדינת ישראל, עצמאותה המדינית וחופש פעולתה להגנה על ביטחונה ועל אינטרסיה הלאומיים.

לצד זאת, ניכר כי הממשל האמריקאי פועל **לפירוק "הגוש המזרחי" (סין-רוסיה-איראן)**, דרך התקרבות לרוסיה (וסיום המלחמה עם אוקראינה), הרתעת סין והחלשת איראן. זאת, באופן שיוותר את איראן ללא משענות אסטרטגיות – בהיבט המדיני, הצבאי והכלכלי. הדבר נכון במיוחד לגבי רוסיה, מולה מקיים ממשל טראמפ שיח קונקרטי, שעשוי להוביל לרתימתה למהלך שעשוי לאפשר שיאפשר את בידודה של איראן בכל הנוגע למערכה למניעת התגרענות צבאית, נטרול השפעתה השלילית ואולי אף כדי הפיכתה לשחקן חיוני במערכה זו. בהקשר זה, נראה כי לישראל ולארה"ב אינטרס משותף – בעוד לארה"ב פירוק "הגוש המזרחי" חשוב בעיקר לטובת התחרות הבין-מעצמתית מול סין (ובעדיפות שניה גם לטובת נטרול היכולת הגרעינית של איראן), הרי שעבור ישראל עיקר החשיבות במהלך אסטרטגי זה טמון באפקטיביות המערכה מול איראן.

סיכום מלחמת חרבות ברזל

המעצב השני: חיזוק הרוח הציונית וחוסנה החברתי והכלכלי של ישראל

המעצב השני טמון בחוסנה החברתי והכלכלי של מדינת ישראל, ביכולת פעולתה הצבאית והחשאית, ובחיזוק רוחה הציונית ואמונתה בצדקת הדרך – שהם בבחינת "אם כל הפצצות" בדרך להכרעת האויבים, לשינוי המציאות הביטחונית ולחיזוק מעמדה האזורי והבינלאומי של מדינת ישראל. מגמות חיוביות אלה, עלו וצמחו מתהומות הטרור של ה-7 באוקטובר כבר בשעות הראשונות למתקפת חמאס על יישוב מערב הנגב, ומאז אף הלכו והתעצמו – הן בגילויי עוז, גבורה ונחישות לוחמים ומפקדים בשדה הקרב; הן ביוזמה, תחבולה ויצירתיות במערכה הצפונית; והן בעוצמה יוצאת הדופן שהפגינה החברה הישראלית על ידי הפגנת סולידריות חברתית, רוח התנדבות, אקטיביזם בתרומה ובמעשה, ונכונות הפרט להקרבה למען הכלל.

ברם, לצד התקווה והאופטימיות שהשתקפו מרוחם ומעשיהם של לוחמים ואזרחים, רובצת עננה כבדה על עצם לכידותה של החברה, ויכולה לעמוד כחזית אחת מול עומק האתגרים לתקופת זמן לא קצרה, שתידרש להשגת הניצחון ופירותיו הכלכליים והמדיניים. תופעות של פלגנות, חוסר אמון בממסד ובמערכות המדינה, מתיחות וחשדנות הדדית בין הרשויות השונות – עלולים להאט ואף לא לאפשר מימוש ההזדמנות הנראית לעין, בזירות הפעולה שצוינו. תובנה זו חייבת לשקוע בציבור וברשויות השלטון בישראל.

בנוסף, יש לנצל את גודל השעה על מנת לחדד את חשיבות ההשתתפות הפעילה בהבטחת ביטחון המדינה דרך התגייסות של כלל חלקי החברה לשירות ביטחון או במקרים מסוימים, שירות לאומי. החברה החרדית מבינה יותר ויותר את גודל השעה, אך יש להגביר מגמה זו ולעודד אותה הן מתוכה והן מצד מערכת הביטחון ומערכות המדינה (ראו הרחבה בתכנית ה-8000). יש לשפר אחוזי גיוס גם בקרב האוכלוסיה הכללית, ולהתאים את מסגרת השירות הלאומי לשירות נרחב של המגזר הערבי, לצד גיוס למשטרה ולמסגרות חילוץ והצלה. בנוסף, יש לשמר ולחזק את היחס המיוחד של עם ישראל עם העדה הדרוזית מתוך הבנה של גורל משותף ותחושת שותפות עמוקה.

בנוסף, יש לעמוד על כך שמערכות המדינה יתקנו את העוול שנמשך שנים ויכירו בכך שהתיישבות היא מכפיל כח ביטחוני. על המדינה לאפשר ולעודד התיישבות יהודית רחבת-היקף במרחב, בדגש על הגליל, הנגב, הבקעה, יהודה ושומרון וכלל המרחב הכפרי. הדבר כולל הקמת יישובים חדשים, הרחבת קיימים והסתכלות אסטרטגית-מרחבית על שליטה בצירים, צמתים ונקודות אחיזה. בנוסף, יש לתגמל ולתמרץ את אוכלוסיית משרתי המילואים והמשפחות הצעירות בשילוב הקמת שכונות ייעודיות למשרתי מילואים ויישוב משפחות חזקות באיזורי התפר והמרחב הכפרי, מתוך הבנה שהדבר ייצור מצב win-win לחיזוק ביטחון המרחב, אופק כלכלי למשפחות צעירות, תגמול ראוי למשרתי מילואים שמקריבים ועומדים בחוד החנית, ואיזון דמוגרפי ראוי.

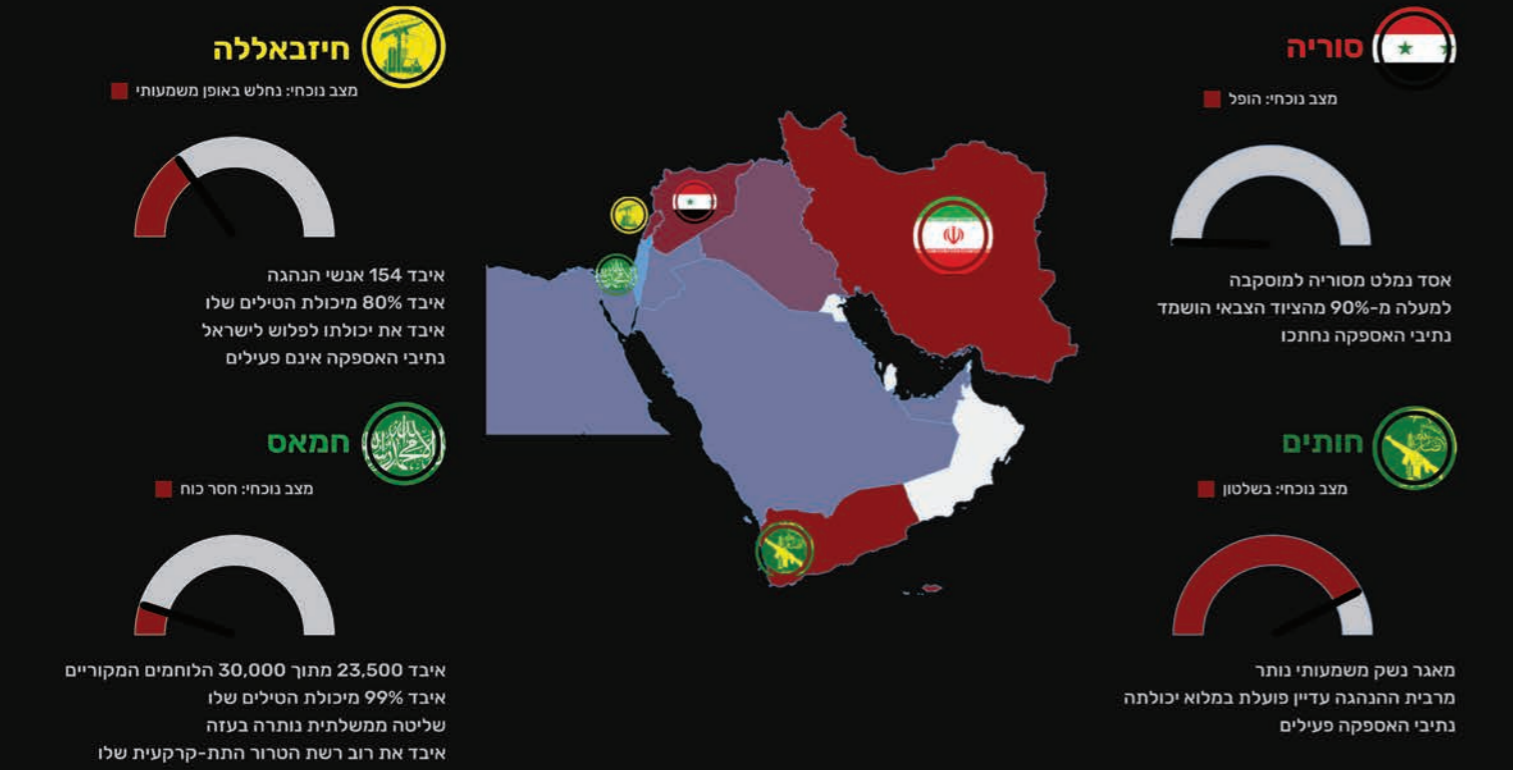
על כולם – חברה, אזרחים ונבחרים ציבור – להכיר בגודל השעה, לקחת אחריות אישית וקולקטיבית, ולייצר את האנרגיה הלאומית הנדרשת בעת הזו כדי להפוך את העוצמה הישראלית למעצב חיובי משמעותי, שיאפשר התמודדות עם האויב האמיתי ועם האתגרים ההיסטוריים העומדים לפתחנו – מבית ומחוץ.

טבח ה-7 לאוקטובר

1,159	סך חללים	+4,834	פצועים
828	אזרחים שנרצחו	25	ישובים שטווחו
315	חיילי צה"ל שנהרגו	9	בסיסים שהותקפו
58	משטרה שנהרגו	+3K	מחבלים שתקפו

מצב השלוחים של איראן

השלוחים המרכזיים של איראן – חמאס, חיזבאללה ומשטר אסד – ספגו מכות קשות. ישראל ניצבת בפני בחירה גורלית: להכות כעת בעוד איראן פגיעה או להסתכן בעימות עם אויב חזק יותר בעל יכולות גרעיניות. החלטה זו תעצב את עתיד האזור לעשרות שנים. האם ישראל תנצל את ההזדמנות לשנות את מאזן הכוחות האסטרטגי, או תהסס ותותיר את ביטחונה בסכנה?

זירות ההבקעה - מסע 360 אר האתגרים וההזדמנויות שבפני ישראל

הזדמנות להקסת הציר השיעי ולמכת מחץ לפרויקט הגרעין האיראני

אנו מזהים חלון הזדמנות שאולי לא ישוב לתת מכת מחץ לפרויקט הגרעין האיראני ואולי אף למשטר עצמו. איראן חשופה ופגיעה מתמיד, בעיקר בהינתן ש:

1. כוח המגן האסטרטגי שלה, **ארגון חזבאללה**, מצוי בנקודת שפל לאור הפגיעה המוחצת במערך הפיקוד והשליטה וביכולותיו הצבאיות, נוכח השינוי בזירה הסורית שיטרפד את תהליך השיקום המואץ של הארגון, ובהינתן שגורמי כוח מקומיים בלבנון צוברים ביטחון ויכולות לרסן את כוחו ופעולתו של הארגון בזירה. אין בכך לומר כי חזבאללה לא יפעל נגד ישראל במקרה של תקיפה ישראלית באיראן, אך מדובר בארגון מוכה ושונה ברמת התעוזה והיכולות, באופן שמאפשר לישראל נקודת פתיחה נוחה מתמיד לפעולה צבאית מול איראן.
2. נפילת **משטר אסד** קוטעת את צינור הנשימה הצבאי בין טהרן לבירות, ומבטלת כמעט לחלוטין את יכולת הפעולה העצמאית של איראן והמיליציות משטח סוריה.
3. **החות'ים** הפכו עצמם למטרה לגיטימית מצד האמריקאים וסביר שיכולת ההיזק שלהם תלך ותקטן. זאת ועוד, נכון למרץ 2025, תקיפה חות'ית משמעה תקיפה איראנית ישירה לתפיסת הבית הלבן – תפיסה שעשויה להגביר הלחץ על איראן ובאמצעותם על החות'ים, גם אם מדובר בארגון שהשליטה בו יכולה להיות מורכבת גם עבור הפטרון האיראני.
4. צבאות **ארגוני הטרור הפלסטינים** ספגו מכה קשה, אך ממשיכים להוות איום ונדרשת מולם הכרעה. במידה רבה, גם אם עדיין מוכיחים שרידות ויכולת פעולה, ניכר כי איבדו את אפקטיביות ההיזק שלהם מול ישראל. הפלגים החמושים ממשיכים אמנם לגייס פעילים חדשים ולהתחמש, אך המשך פעולה צבאית שיטתית ומוחצת של ישראל – תביא לגריעת היכולת כגורם כוח משמעותי במערכה.
5. **המיליציות בעיראק** יחשבו מסלול לפני כל פעולה יזומה עבור איראן, בנסיבות שנוצרו, מחשש להפיכתם יעד נוסף במערכה מצד ישראל וארה"ב.
6. אפקטיביות **האיום הישיר איראן** על ידי שיגור מטחים משטחה לעבר ישראל – כפי שקרה עם מאות טילי שיוט, טילים בליסטים ומל"טים תוקפים באפריל ובאוקטובר 2024 – הוכחה כמוגבלת מאוד ביכולתה להסב נזק לישראל או לכוחות אמריקאים באזור אל מול הגנה אווירית חזקה בישראל, פעולה אקטיבית של חיל האוויר ושיתוף פעולה עם שותפים באיזור ועם ארה"ב.
7. **רוסיה** עשויה להוריד את תמיכתה הטוטאלית באיראן, לאור שיקולים אסטרטגיים אחרים מול ארה"ב. גם אם מדובר בנסיבות אחרות, הרי שנטישת משטר אסד אפשר ומרמזת על סדרי העדיפויות החדש של הקרמלין.

8. סבירות גבוהה שמדינות **סוניות באזור** יקבלו יותר ביטחון כשותפות, הגם פסיביות או בהסכמה שקטה, בקואליציות נגד איראן. מפגש אינטרסים זה הוכח מאי פעם בהסכמי אברהם של 2020 ובשיתוף הפעולה חסר התקדים בין לבין ישראל מאז.

9. **ממשל טראמפ** נחוש ורציני בכוונותיו ובמעשיו לפעול בכל האמצעים למניעת גרעין צבאי מאיראן.

בהתאם לנסיבות אלה, אנו מדגישים את צו השעה לפעולה מוחצת מול איראן, כולל יכולת חזרתיות לפעולה מתמשכת בהתאם לצורך. בתוך כך, יש להמנע מכל ניסיון איראני לגרור את המערב למו"מ ארוך ולא אפקטיבי (בתהליך ובתוצאה) שכל ייעודו יהיה "קניית זמן" להרחקת איומים ולשיקום יכולות. במידה רבה, תהליך מו"מ ואף הגעה להסכם – יכולים להפוך האמל"ח היותר יעיל של איראן כצעד של מגננה, שרידות המשטר ושימור יכולות. חשוב להיות עירניים לאפשרות זו, ובמידת האפשר – לא לאפשר לה להיות המתווה המוביל במערכה. המערכה מול איראן צריכה להיעשות בתיאום ושיתוף פעולה מלא עם האמריקאים.

הברית הישראלית-סונית:

כיוון פעולה אחר במענה לאיום האיראני, טמון בהרחבת הסכמי אברהם, בדגש על **נורמליזציה עם סעודיה ויצירת ברית אזורית סונית-ישראלית בחסות אמריקאית**. ברית שכזו, תיצר תשובה הולמת לשני צירים שליליים שצמחו באזורנו בעשורים האחרונים – הציר השיעי בהובלת איראן, והציר הסלפי-הג'אהדי בדמותם של אלקאעדה ודאעש.

ברית אזורית חדשה זו, יכולה להוות **בשורה אמיתית לאזור**, בהיותה מבוססת על יישומים אזרחיים ולא רק מדיניים או ביטחוניים קלאסיים, לרבות – תשתיות חיוניות, משק האנרגיה, תחבורה ומסחר, תירות ותרבות פנאי.

ההזדמנות אשר לכאורה נוצרה עכשיו, ועדיין טעונה הוכחה, טמונה ביכולת לקדם את המהלך ללא התניות וללא תלות ב"פתרון מדיני לסוגיה הפלסטינית" קל וחומר "פתרון שתי המדינות". למען הסדר ספק – בסדר העדיפות הלאומי של מדינת ישראל עומדת ההכרעה ושינוי המציאות בזירה הפלסטינית (כפי שמפורט בהערכה זו), ואין מקום לפשרות בהקשר זה, גם לא אל מול פיתוי או לחץ ליישום הסכם עם הסעודים.

להערכתנו, עמידה איתנה של ישראל על האינטרסים הביטחוניים והלאומיים שלה, רתימת האמריקאים להבנות אלה ועמידה ו"חזית ישראלית אחודה ויציבה" בסוגיה לאומית זו – תוביל להסכם עם הסעודים ללא התניית "המדינה הפלסטינית".

מדגישים כי **ההזדמנות האמיתית טמונה לא רק בהסכם עם הסעודים, אלא בהסכם עם הסעודים ללא ההתניה הפלסטינית!**

הגרעין האיראני: האיום הקיומי והאסטרטגי העליון על מדינת ישראל

תכנית הגרעין של איראן נותרה האיום האסטרטגי העליון על קיום מדינת ישראל. זאת בפרט בהתחשב במחויבותה להשתלטות על האיזור, הרחבת מרחב ההשפעה של הציר השיעי, פיתוח תכנית טילים והפצת טרור עולמי. איראן מחויבת להשמדת ישראל ומכריזה על כך בפתיחות, מפי הבכירים ביותר במשטר האסלאמי, מהמנהיג העליון עלי ח'מנאהי דרך שרים בממשלה וכלה במפקד צבא איראן ומפקד משמרות המהפכה.

הכל, איראן עצמה שיגרה לראשונה בהיסטוריה למעלה מ-500 מטרות ישירות לעבר ישראל. אך במצב הנוכחי, החות'ים והמליציות בעיראק יכולים להזיק, אך לא מהווים איום המתקרב לסדר הגודל של חמאס וחזבאללה שהוצבו על גבולות ישראל.

גם השיגורים הישירים מאיראן נתקלו בחומה יעילה המשלבת הגנה אווירית אקטיבית בישראל, לצד משחתות אמריקאיות וסוללות הגנה אווירית הפרוסות באיזור, ויירוטים ישירים ממטוסי חיל האוויר F-35. קואליציית הסכמי אברהם במזרח התיכון הוכיחה את עצמה כמכפיל כוח יעיל כאשר ישראל שילבה את המודיעין שלה עם MEAD, מערכת ההתראה האיוורית תחת פיקוד המרכז האמריקאי, וברוב המקרים יירטה טילים הרחק משטחה.

מעבר לכך, איראן עצמה ספגה נזק ישיר כאשר צה"ל תקף בשטחה לראשונה בהיסטוריה בחודש אוקטובר כתגובה למטחי הטילים, ולפי דיווחים שונים והתבטאויות של גורמי ממשל אמריקאים ההגנה האווירית שלה נפגעה משמעותית.

במצב זה, איראן איבדה את המסוגלות שהייתה לה ערב ה-7 באוקטובר להפעיל את כלל מערך האש המשולב שלה כלפי ישראל בתרחיש של תקיפה ישראלית. **יחסי כוחות מחודשים אלה פותחים פתח להזדמנות חסרת תקדים לפעולה צבאית שתשלח את פרויקט הגרעין האיראני שנים רבות אחורה.**

לצד זה, יש להתחשב בכישלון היחסי של הלחץ המקסימלי הכלכלי של הממשל האמריקאי ושל הלחץ הדיפלומטי הבינ"ל על האיראנים מלעצור לחלוטין את פרויקט הגרעין. הריאל האיראני הידרדר לשפל של למעלה מ-900 אלף ריאל לדולר, שיא של כל הזמנים; האבטלה באיראן גבוהה אולי מאי פעם, והמשטר מרגיש את נזקי הבידוד הבינ"ל על הכלכלה שלו. על אף זאת, המשטר מצא דרכים רבות לעקוף את הסנקציות, כולל שיתוף פעולה מוגבר עם רוסיה וסין ומכירת נפט בכמויות חסרות תקדים לסין, לצד ייצוא טכנולוגיות צבאיות ואמל"ח לרוסיה.

דרכי פעולה:

1. איום צבאי אמין ואפשרות ממשיית לפעולת מנע צבאית נגד מתקני הגרעין ותכנית הטילים

- **חיזוק שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל לארה"ב והצהרה פומבית על מוכנות צבאית לפעולה נגד מתקני הגרעין האיראניים.**
- **בהינתן האפשרות לכך, תקיפת מנע ממוקדת של מתקני הגרעין בשיתוף פעולה אמריקאי ואיזורי, בהסתמך על השתלבות האינטרסים שלהם עם ישראל להסרת האיום האיראני על המזרח התיכון.**

◆ החמרת הקריטריונים המערביים למשא ומתן

« דיאלוג עם איראן יתאפשר רק בתמורה לויתורים בלתי הפיכים בנושא הגרעין והפסקת מימון הטרור.

« ייתכן שמו"מ אפקטיבי יהיה אפשרי רק לאחר פעולה צבאית, ובמצב שבו איראן על הברכיים ונעדרת נכסים אסטרטגיים גרעיניים.

« שלושה אלמנטים יסודיים חייבים לעמוד בבסיס כל הסכם עתידי ונעדרו מהסכם הגרעין המקורי מ-2015:

- עמידה על ביטול כל היכולות, הידע והנגישות (אתרים, ציוד, מומחי תוכן) לתכנית הגרעין הצבאית.
- ביטול מגבלת הזמן - הסכם קבוע לגבולות הגזרה של איראן בתחום הגרעין.

ה-7 באוקטובר לימד שכאשר נוצר שילוב כלים בין כוונות זדוניות ליכולות צבאיות מתגבש איום שישראל חייבת להידרש אליו ולמנוע אותו מראש, טרם הוא מאיים על עצם קיומה. תכנית הגרעין של איראן אמנם זוכה לתשומת לב מודיעינית, מדינית ואף מבצעית - לפי פרסומים שונים - מצד ישראל, אך הניסיונות לעכבה עד כה לא צלחו לעצור לחלוטין את פרויקט הגרעין ולשלוח אותו שנים אחורה.

כיום תכנית הגרעין נמצאת במצב המתקדם ביותר שלה אי פעם. דו"ח המודיעין האמריקאי מדצמבר 2024 צייר תמונה מבהילה, לפיה איראן מחזיקה במספיק אורניום מועשר כדי להתקדם ל-12 פצצות אטום זמן קצר מרגע ההחלטה. דו"ח הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית - סבא"א (IAEA) מפברואר 2025 קבע שאיראן מחזיקה ב-274.8 ק"ג של אורניום מועשר לרמה של 60%, ו-606.8 ק"ג לרמה של 20%. משמעות הדבר שזמן הפריצה של איראן מרגע ההחלטה ועד השגת חומר בקיע מספיק בהעשרה לרמה צבאית כדי לייצר את הפצצה הראשונה התקצר לפחות משבוע. משמעות הדבר: **זמן פריצה אפס.**

מדינת ישראל לא יכולה להשלים עם מציאות שבה איראן, מדינה המאיימת להשמיד אותה ופועלת על מנת לממש חזון של הקפת ישראל בצבאות טרור, מממנת ומחמשת את שלוחיה באיזור שהוציאו לפועל את ה-7 באוקטובר, ומאיימת על השתלטות כוללת על המזרח התיכון, תשיג יכולת גרעינית. איראן היום היא מדינת סף גרעינית אשר מתקינה צנטריפוגות חדשות מדור מתקדם, מעמיקה פיתוח של אתרים בתת-קרקע, בפרט בפורדו ובנטנז, ומסרבת לשתף פעולה עם פקחים בינ"ל בניגוד להתחייבויותיה הכתובות. סבא"א מודאגת מזה תקופה ארוכה מחוסר שיתוף הפעולה של איראן עם הפקחים שלה ומפצירה באיראן לספק מידע לסוכנות.

איראן כיום נמצאת במצב המסוכן ביותר שלה אי פעם, אך גם הפגיע ביותר. לאחר כשנה וחצי של מלחמה, צבאות הטרור של איראן כמעט מרוסקים: חמאס בעזה נושל מדרכות מיכולותיו, כמו גם חזבאללה בלבנון. שני פרוקסי אלה הציבו משוואת הרתעה משמעותית מול ישראל - בתרחיש של תקיפה באיראן, הם היו עלולים להיות מופעלים ולהמטיר אלפי טילים ורקטות ביום על העורף הישראלי. עליהם נוספים החות'ים והמליציות בעיראק. מעל

- הפסקת פעילות ההעשרה בכל האתרים; פירוק כל מערך ייצור צנטריפוגות; גריעת כל מלאי החומר המועשר, מלאי צנטריפוגות וחומרי גלם לייצור.

« טקטיקת השהיה: יש להדגיש שאיראן משתמשת במו"מ כדי למשוך זמן. ייתכן שאיראן תנצל את הנכונות האמריקאית לנהל דיאלוג על מנת לקנות זמן קריטי להגיע לגרעין ושיקום מערכת צבאות הטרור, כפי שעשתה כבר בעבר. איראן עושה זאת בידיעה שאם היא תיכנס להתנגשות כעת היא עלולה להתמוטט. ההתרעה האסטרטגית שלנו היא שאיראן יכולה למשוך את הממשל האמריקאי למו"מ לא אפקטיבי ותנצל אותו לשיפור עמדות ללא הבשלה לתוצאה דיפלומטית.

◆ בידוד דיפלומטי וכלכלי

« הקמת קואליציה בינלאומית (ישראל, מדינות המפרץ, ארה"ב, אירופה ואסיה) להחרפת הבידוד הכלכלי והמדיני של איראן.

« הגברת האכיפה על סנקציות כלכליות, בעיקר בתחום ייצוא הנפט ובנקאות הצללים. ◆ סיכול רשתות הטרור האיראניות

« הגברת שיתוף המודיעין והמבצעים עם בנות ברית לפגיעה בפעילי כוח קודם והמנהיגים הצבאיים של איראן באזור.

« חיזוק יכולות ההגנה של מדינות הפריפריה (ירדן, סעודיה, איחוד האמירויות) נגד השפעה איראנית פנימית במדינותיהם.

« הגברת השת"פ עם מדינות יעד חמות של איראן, בפרט באירופה, בדרום אמריקה ובדרום-מזרח אסיה, לנקוט בצעדים חמורים בתגובה לנסיגות הנמשכים של איראן להוציא לפועל פח"ע בשטחן, ולהצטרף למעגל הבידוד של איראן אם תמשיך במגמה זו.

◆ הגדרה מחדש של הנרטיב בעיני מדינות העולם ודעת הקהל

« תקיפה באיראן לא תפתח מלחמה, אלא תסיים את המלחמה הנוכחית. בניגוד לפעם, יכולותיה של איראן להגיב מוגבלות, אך יכולתה להעשיר אורניום לרמה צבאית מתקדמת מאי פעם.

« איראן היא הגורם מערער היציבות מספר אחת במזרח התיכון. הסרת האקדח האיראני מהשולחן תפתח פתח לעידן של שלום, שגשוג ושיתוף פעולה כלכלי, והרחבת הסכמי אברהם גם לסעודיה ולמדינות נוספות. האינטרסים המשותפים של ישראל עם העולם הערבי יקבלו ביטוי בהתאחדות נגד האיום האיראני, כפי שקרה בשנת 2020 מול מדינות המפרץ.

« המשטר האיראני והציר השיעי מאיימים על שלום העולם כולו, וישראל והעולם הערבי ניצבים בפני פתח חסר תקדים לשלום איזורי בשיתוף קואליציה מערבית, על בסיס ראייה מפוכחת של האיום האיראני ושילוב אינטרסים ולא של פעולותיה של ישראל להגנה עצמית.

איראן וארגוני הפרוקסי

לאחר 17 חודשים של לחימה, איראן וגורמי "ציר ההתנגדות" ניצבים בפני שוקת שבורה. טהראן הגתה את אסטרטגיית "טבעת החנק" סביב ישראל על ידי שימוש בשלוחיה באזור כחלק ממדיניות עליה עמלה שנים רבות. אולם, במהלך חודשי המלחמה, אסטרטגיית

השימוש בשלוחים (פרוקסי) קרסה, כאשר ישראל פגעה באופן משמעותי במספר גורמים מרכזיים. הסתלקותם של ארכי-טרוריסטים בדמותם של יחיא סינוואר, מחמד דף, חסן נסראללה ואסמאעיל הננייה ונפילתו של משטר אסד בסוריה, יצרו משבר מנטלי וצבאי בקרב גורמי "ציר ההתנגדות", אשר הביא להערכה מחודשת של אסטרטגיית הטרור והלחימה בישראל. זאת ועוד, קריסת משטרו של אסד, הוציאה את סוריה מ"ציר ההתנגדות" בראשות איראן השיעית. נפילתה של סוריה והפיכתה למעוז סוני-ג'אהדיסטי, פערה בור הקוטע את ציד האמלי"ח היבשתי שבין טהראן לביירות. הדבר מקשה על האיראנים לשקם את ארגון חזבאללה ולהחזירו להוות איום קרדינלי על מדינת ישראל.

איראן מצויה בנקודת חולשה בה היא אינה מצליחה לרתום את כוחות שלוחיה באזור כדי להכריע את ישראל ולהגביר את ההשפעה האיראנית באזור. לאור התמורות האחרונות בסוריה ובלבנון, מרחב הפעולה הפרו-איראני הצטמצם, כאשר גם המיליציות בעיראק צמצמו את תקיפותיהן. המיליציות בעיראק נתונות ללחץ משולש: ראשית, חשש מתקיפה ישראלית לאחר שכבר הוכיחה כי ביכולתה לתקוף על אדמתו של הפטרון באיראן. שנית, הלחץ המופעל עליהן לחדול מפעילותן על ידי ממשלת עיראק בעקבות לחץ אמריקאי. שלישית, החשש העיראקי שעלה בעקבות האירועים בסוריה, בו נפל משטר אסד ועלה משטר סוני-ג'אהדיסטי, עם שורשים בדאעש.

לאחר ניטרולו הצבאי של חיזבאללה בלבנון ונפילת משטר אסד, האיראנים פועלים להקמת מיליציות שלוחות חדשות, כגון "ההתנגדות האסלאמית בסוריה", על מנת שיוכלו לערער את מדינות האזור ובראשן סוריה של אל-ג'ולאני. למרות היחלשות גורמי "ציר ההתנגדות" והתערערות תפיסת הביטחון האיראנית – איראן לא חדלה מחתירתה להגמוניה אזורית ושלוחיה עדיין מהווים איום מרכזי על ביטחון ישראל. איראן עודה מספקת אמצעים ומטפחת מיליציות ברחבי המזרח התיכון, מערערת משטרים קיימים (לדוגמה, בירדן) ומקדמת חזון לחיסולה של מדינת ישראל. בד בבד, מנסה איראן להשפיע על המערכת הפנימית בישראל, על ידי מבצעי תודעה כוזבים (דיסאינפורמציה) ברשתות החברתיות וגיוס סוכנים כדי להגביר את השסעים בחברה הישראלית והחליש אותה מבפנים.

האתגר המרכזי של ישראל הוא במניעת מאמציה של איראן לשקם את "ציר ההתנגדות", להעצים את שלוחיה מחדש לאחר שאסטרטגיית המלחמה הרב-זירתית כשלה. למרות הפגיעה המשמעותית של ישראל בחמאס ובחזבאללה, לאיראנים מרחב השפעה רחב יותר

המאפשר להם לשמר כוח אש של ארגונים שלוחים אחרים. בהקשר זה לחות'ים בתימן ישנה חשיבות מכרעת בשימור כוחו של "ציר ההתנגדות" והתמנון האיראני.

לצד פעילותה במזרח התיכון, איראן מבססת את עצמה בתור כוח טרור עולמי. בדרום אמריקה, איראן מובילה מערך נרקו-טרור, או שימוש בסחר בסמים וקרטלי פשיעה כדי להעשיר את קופתה וקופת חזבאללה. פעולות חתרניות אלה של איראן נמנות בין הגורמים שמלבים את זרימת הסמים והמהגרים הבלתי חוקיים דרך הגבול הדרומי של ארה"ב. דרך קו הרוחב 28, איראן מעודדת גם סחר בסמים לעבר מערב אפריקה ולכיוון אירופה.

איראן ממשיכה להרחיב את פעילותה גם באפריקה, ומנצלת קשרים אידיאולוגיים עם מדינות המתנגדות למערב, את הקהילות השיעיות המקומיות, ואת הקרבה הגיאוגרפית למזרח התיכון כדי לחזק את השפעתה. סודאן משמשת כציר מרכזי להעברת נשק לארגוני טרור פלסטיניים, ואיראן אף מספקת לה כטב"מים ומקדמת שם אינטרסים צבאיים, כולל הקמת נמל בפורט סודאן. בנוסף, איראן פועלת בקרן אפריקה כדי לאיים על מיצרי באב אל-מנדב – נתיב ימי אסטרטגי. שיתוף פעולה מתהווה בין החות'ים לאל-שבאב בסומליה, חרף פערים דתיים, עשוי להגביר את חימושם ולסכן את היציבות האזורית, כולל איום ישיר על כוחות מערביים.

החות'ים בתימן: איום לא רק על ישראל, אלא על חופש השיט בים האדום והקהילה הבינ"ל כולה

החות'ים מאיימים על נתיבי הסחר העולמי ופעילותם משפיעה משמעותית על הכלכלה העולמית. לחות'ים מרחב פעילות עצמאי יותר משאר שלוחיה של איראן והאיום שלהם על ישראל קשור באופן ישיר למלחמה ברצועת עזה. כלל היכולות של החות'ים נובע מחימושים ויכולות שמוזרמים להם מאיראן.

למרות פגיעה ביכולותיהם של החות'ים והרתעה זמנית מולם, הם עתידים לחדש את הירי לעבר ישראל לפי המשך הלחימה בעזה מול חמאס. עד כה תקפו החות'ים את ישראל כ-200 פעמים באמצעות טילים בליסטיים, טילי שיוט ומל"טים תוקפים, 174 פעמים את הנכסים של הצי האמריקאי עצמו ו-145 פעם ספינות מסחריות, כולל השתלטות וחטיפה של ספינות השטות במים בינ"ל.

דרכי פעולה:

- יש לפעול בנחישות מול האיום החות'י, בהמשך לתקיפות של חיל האוויר במדינה כנגד יעדי טרור. לצד זאת, יש להשאיר את עיקר הפעילות המבצעית מול החות'ים לארצות הברית. עוצמת האש הישירה של ארצות הברית מול תימן ויכולות הפעלת הכוח שלה מאפשרות לישראל להתמקד בזירות לחימה אחרות.
- הגישה התקיפה של ארצות הברית בתימן והתמיכה הבינ"ל, כולל קואליציה בשיתוף בריטניה וצרפת, יכולה לשמש בסיס לקואליציה גם אל מול איראן.
- יש לחדד את הנרטיב מול הקהילה הבינ"ל שהחות'ים מהווים איום לא רק על ישראל, אלא על יציבות המזרח התיכון וחופש השיט של כלל הקהילה הבינ"ל.

עזה: הכרעה צבאית ושינוי תפיסתי לגבי עתיד הרצועה

מתקפת ה-7 באוקטובר 2023 חשפה כשלים משמעותיים בתפיסת הביטחון של ישראל כלפי תנועת חמאס ברצועת עזה, שעיקרם הערכת חסר של כוונות חמאס ויכולותיה הצבאיות, הגדרת האיום של חמאס בעזה כאיום משני והסתמכות יתר על המכשול שהוקם

בגבול הרצועה בהשקעה מרובה, על הערכת מצב המסתמכות על מרחב התרעה מודיעיני ועל תרחישי ייחוס סבירים לשעתם.

ישראל מצויה עדיין במציאות מורכבת מול עזה, שמחייבת אותה להמשיך ולחתור להשגת כל יעדי המלחמה ובראשם השבת החטופים והחללים וחסול הנוכחות השלטונית והצבאית של חמאס בעזה. זאת, לצד יצירת מציאות חדשה בעזה כדי להבטיח שלעולם לא יהיו שם יותר צבאות טרור. בתוך כך ישראל נדרשת להמשיך ולנהל מו"מ עם האויב כדי לשחרר כמה שיותר חטופים חיים ולהחזיר גופות חללים במסגרת עסקאות לשחרור חטופים תמורת אסירים. במקביל, מדינת ישראל מתמודדת עם האתגרים המורכבים שמייצרת עבודה רצועת עזה כעת בהיעדר חלופה לשלטון חמאס וכן עליה להתמודד עם השלכות המלחמה בזירה הבינלאומית.

מטרות המלחמה שהגדירה ישראל בתחילתה הן קריטיות לשינוי יסודי של המציאות בעזה ולהסרת איום חמאס מזירה זו. בניגוד לקולות שקוראים לעצירת המלחמה ולהתפנות בשלב מאוחר יותר למגר את חמאס, יש חשיבות אסטרטגית למיצוי והעמקת ההישג בעזה. הפעילות העצימה של ישראל במשך שנה וחצי של מלחמה פגעה קשות בנושאים בחמאס, אך ישנם סימנים רבים על השתקמותו, והיכולת שלו להתארגן מבחינת פוי"ש, להתעצם באמלי"ח, לחפור מנהרות תת-קרקעיות ולבסס את שליטתו האזרחית ברצועה תוך כדי מלחמה מחייבות הערכה מחדש של האסטרטגיה הישראלית על מנת שלא להחזיר את הגלגל אחורה לערב ה-7 באוקטובר. הגם שלעיתים נטען ההיפך, ניתן להביס את חמאס צבאית, לבסס שליטה ישראלית בעזה ולמצות הישג צבאי לכדי תמונה מדינית שונה בעזה ביום שאחרי המלחמה.

שחרור החטופים, שנלקחו על ידי חמאס ומוחזקים בתנאים קשים ברצועה, הוא מטרה אסטרטגית. על ישראל להמשיך לפעול באינטנסיביות לשחרור כלל החטופים במידי, תוך הפעלת מכלול לחצים על חמאס, מאשר להיכנע לכלל דרישות הארגון ולדחות את השלמת המשימה בעזה לשלב לא ידוע. הממשל האמריקאי האוהד שמפגין מדיניות חוץ תקיפה מאפשר לישראל לשלב זרועות על מנת להפעיל לחץ מדיני וכלכלי על איראן, להסגיר את בכירי חמאס, לעצור את הסיוע ההומניטרי וליישם שורה של צעדים על מנת למקסם את ההישג בעסקה ולהוריד משמעותית את דרישות חמאס, בראשן עצירת המלחמה תמורת שחרור חטופים. דרישות אלה של חמאס אינן מקובלות על ישראל ועלולות לייצר עבור חמאס תמונת ניצחון אסונית לישראל ואף לסלול את הדרך להורדת מוכנות ולטבח הבא.

מתווים חלופיים למטרות אלה, כמו שליטה משולבת של חמאס והרשות הפלסטינית בעזה, רק יאפשרו לחמאס להמשיך לשלוט ברצועה ולהוות איום על ישראל, ואף יסללו את הדרך ל"לבנוניזציה" של הרצועה – כלומר, ממשלת צללים שנשלטת על ידי ארגון הטרור חזבאללה במקרה של לבנון, או על ידי חמאס במקרה של עזה. שינוי המציאות מהיסוד בעזה כולל איפוא חלופות שלטוניות ריאליות הכוללות ביזור שלטוני ופירוז צבאי.

הזדמנויות ביום שאחרי חמאס: שילוב בין מספר אסטרטגיות

בחינת ההזדמנויות אל מול הרצועה תתאפשר אך ורק אל מול הצלחת היעד של מיטוט חמאס ופלגי הטרור ברצועה. מדינת ישראל לא תוכל להרשות לעצמה לפעול בשיטת "ניסוי וטעייה" דוגמת הסכמי אוסלו שכן מחירי הטעות כבדים וכרוכים בסכנה קיומית למדינת ישראל.

יש לחפש כל העת ובאופן שיטתי הזדמנויות מדיניות להפיכת הרצועה למרחב שאינו מהווה איום על מדינת ישראל, אולם הן חייבות להיגזר מההתקדמות ביעד המרכזי של מיטוט חמאס וניקוי הרצועה מהשפעתו.

תהליך בחינת ההזדמנויות צריך להיעשות בשיתוף עם שחקנים אזוריים ובינ"ל שמוכנים לקבל את תפיסת הביטחון של מדינת ישראל (גם אם חלקם, לא יוכלו להכריז על כך באופן מוצהר, בדגש על שחקנים במדינות ערביות).

מיגור האיום שתנועת הטרור חמאס מציבה לישראל בעזה יצריך שילוב בין מספר אסטרטגיות שהשילוב ביניהן לאורך זמן ובהתאם לתוכנית פעולה סדורה, יביא ללחצים מצטברים על חמאס עד ל"חניקתה" ומיטוטה המוחלט כגוף שלטוני וצבאי (בהקשר זה מן הראוי להזכיר כי ברצועת עזה פועלים פלגי טרור נוספים עם זרועות חמושות שגם אותם יידרש למגר).

האסטרטגיות הנ"ל צריכות לכלול מהלך צבאי רחב עם יעדים מוגדרים וברי השגה שעיקרם חיסול פיזי של כלל התשתית הצבאית (פעילים ויכולות), אמצעי לחץ ו"חנק" כלכליים וחיסול מערך התקשורת וההסברה של חמאס. במקביל, נדרש להתוות עוד לפני המהלך הצבאי, תוכנית פעולה אל מול הזירה הבינ"ל ובראשה ארה"ב כדי להבטיח מרחב גיבוי רחב ככל שניתן למהלכים הישראליים ותוכנית כוללת לניהול הרצועה "ביום שאחרי". בנוסף, יש להוביל מהלך בהתאם לתכנית טראמפ לאפשר הגירה מרצון אל מחוץ לרצועת עזה.

יש להדגיש, **התכנית המצרית המשותפת עם הרשות הפלסטינית אינה מקובלת על ישראל**, ולא על ארה"ב. שלטון רשות בעזה בתמיכה מצרית עשוי לאפשר לחמאס להמשיך לפעול ככוח חמוש בעזה במתכונת חזבאללה בלבנון, זאת גם לאור הצהרות הפיוס והמוכנות לשת"פ ההדדיות בין הרש"פ לחמאס, מה שיאפשר לאיום הטרור להמשיך להתקיים על גבולותיה של ישראל. תרחיש זה איננו מקובל על ישראל של אחרי ה-7 באוקטובר.

דרכי פעולה:

1. השמדה טוטאלית של החמאס בעזה

ההישגים המבצעיים של צה"ל ברצועה חידדו מחדש את ההבנה של ישראל יש יכולת תמרון קרקעי ולוחמה בעצימות גבוהה, מימד שלאורך השנים האחרונות הלך ותפס מקום משני בלוחמה. רוח הלוחמים והיכולות המרשימות בשילוב כלים של כוחות אוויר, יבשה, ים, מודיעין ויחידות מיוחדות, לצד צק"חים שמורכבים מסוגי כוחות מגוונים ומשלימים, המחישו את שכלול התחכום בתמרון של צה"ל ואת האופציה הממשית להכריע אויב באופן צבאי, מה שישראל נמנעה מלעשות שנים רבות.

מטרת מלחמה מרכזית היא למוטט את שלטון חמאס, לחסל את כלל פלגי הטרור ברצועה, ולשנות מהיסוד את המציאות בעזה, לצד שחרור החטופים. כל הישג אחר רק יסלול את הדרך לטבח הבא, וישדר מסר של חולשה למזרח התיכון שישראל משלימה עם קיומם של צבאות טרור שהוציאו לפועל את הפיגוע החמור והרצחני ביותר בתולדות המדינה.

לאורך המלחמה צה"ל כבש וטיהר שטחים נרחבים ברצועה, ריכז אוכלוסיה אזרחית באיזורים הומניטריים והוביל אותה ביעילות מנקודה אחת לשנייה, התיר לגופים בינ"ל לנהל מבצע הומניטרי וביסס את שליטתו בציר פילדלפי, מסדרון נצרים ומספר רב של נקודות אסטרטגיות ברצועה. הישגים אלה ממחישים שבעת הצורך לצה"ל יש את הכלים להגיע להכרעה, ולא רק לדחות את הסבב הבא.

2. **חיסול הנהגת חמאס בכל מקום, כולל בחו"ל**, תוך דרישה של הסגרת בכירי חמאס לידי ישראל או ארה"ב ובהיעדר רצון מצד קטאר, מצרים או טורקיה להסגירם, לפעול לסגירת חשבון והבאת צדק.

יש לציין, על אף החיסולים המרשימים של ישראל של בכירים בחמאס בדמות סינוואר, דף, הנייה ואל-עארורי, שחרור "מחבלים כבדים" עתיד להוליד מנהיגים חדשים לארגון. על כן, יש להמשיך את המערכה מול חמאס והג'האד האסלאמי גם לאחר סיום המלחמה בעזה – להכות בארגונים אלו גם מחוץ לשטחי רצועת עזה

ויהודה ושומרון, לדבר יש משקל רב על הפעילות החבלנית של ארגונים אלו באזור יהודה ושומרון. יש לעקוב באופן הדוק על פעילות חמאס המונחית מחו"ל ולפקח על המעברים ביהודה ושומרון. הגברת הפיקוח, מלבד פעילות סיכול הפיגועים, צריכה להתמקד גם בחסימת העברת אמל"ח על ידי גורמים פרו איראניים באזור וגם העברת כספים מאיראן ומקטר.

3. תמונת המצב שעל ישראל לחתור אליה ברצועת עזה על מנת להבשיל להכרעה:

• **כיבוש מלא של רצועת עזה.**

• **בשלב הביניים, החלת ממשל צבאי זמני ומנהל הומניטרי בינ"ל בניהול ישראל.**

• **לקיחת אחריות על הסיוע ההומניטרי מידי אונר"א וחמאס וריכוז האוכלוסייה בשלב זה ב"איים הומניטריים".** כל פלסטיני יעבור בידוק ביטחוני ויקבל תעודה ביומטרית, וישהה במחנות פליטים בניהול UNHCR בשיתוף ישראל לקבלת סיוע הומניטרי, על מנת למשוך עוקץ משמעותי מידי חמאס – השלטון האזרחי על הרצועה. היד המחלקת היא היד השולטת.

• **שליטה על איזורים אסטרטגיים:** החלת "חיץ חקלאי" על הפרימטר, שמירת השליטה בציר פילדלפי ובמסדרון נצרים, ובמקומות נוספים ככל שיידרש.

• **יישום תכנית טראמפ להגירה מרצון מעזה:** יש לאפשר ולעודד הגירה מרצון של תושבי עזה למקומות שונים בעולם ולנצל את המומנטום של ממשל אמריקאי בעל מדיניות חוץ אקטיבית ותקיפה כדי לשנות מהיסוד את יחסי הכוחות ותמונת האיום מהרצועה.

• **דה-רדיקליזציה במערכת החינוך ובמגזר הציבורי**, מתוך הבנה שההסתה החמורה לשנאת יהודים ולמאבק מזוין טוטאלי בישראל הובילה את הציבור העזתי למימדי השנאה בבסיס ההשתתפות הפעילה בטבח ה-7 באוקטובר.

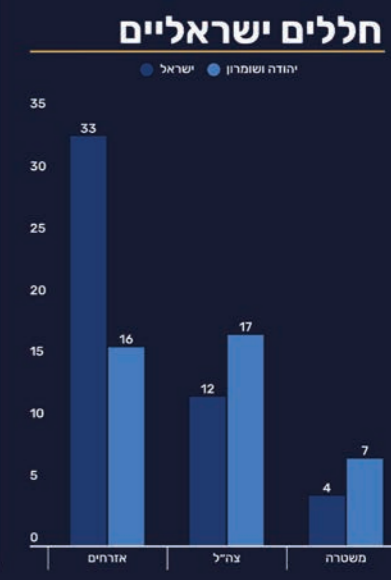
• **התכנית להבראת עזה לטווח הארוך**, כולל דיונים עם ארצות הברית, שותפים במדינות ערביות, מדינות אירופה וגופים תורמים מהקהילה הבינ"ל, תוך התניה ברורה להתנערות מטרור, פירוז והכרה במדינת ישראל לכל אופק פלסטיני בעזה.

• **שיקום רצועת עזה לא יתאפשר בכל חלקי הרצועה ויותר בפירוז מוחלט.**

• **חופש פעולה ביטחוני לישראל בכל חלקי רצועת עזה לטווח הארוך**, בדומה לאופן הפעולה ביישובים הפלסטיניים ביהודה ושומרון. המשך פעילות זו יבטיח מניעת התעצמות וסיכול בשגרה.

4. **מיטוט המערך התקשורתי של חמאס:** המערך התקשורתי של חמאס מהווה נדבך משמעותי בתורת הלחימה של התנועה ויש לו תפקיד מרכזי במערכה על התודעה ובביסוס נרטיב הניצחון של חמאס כפי שניתן לראות החל ממתקפת ה-7 באוקטובר ולכל אורך מלחמת "חרבות ברזל" (כולל טקסי שחרור החטופים הידועים לשמצה). מיטוטו המוחלט של מערך התקשורת של חמאס הינו צעד הכרחי במיטוט שלטון חמאס ברצועה והוא מחייב פגיעה הן בכלי תקשורת המהווים שופרות רשמיים של התנועה והן בכלי תקשורת המזוהים עם התנועה, נותנים במה למסריה ולוקחים חלק בהפצת תכניה.

מאז ה-7 באוקטובר 2023, ישראל מתמודדת עם גל של טרור פלסטיני, בעיקר על ידי חמאס, שהוביל לאובדן חיים והרס משמעותי. ההתקפות מכוונות נגד אזרחים ואתרים צבאיים, מה שהחריף את הסכסוך והחמיר את המשבר ההומניטרי. במיוחד בעזה. מאמצים בינלאומיים לתווך בהפסקת אש נמשכים על רקע ההסלמה באליומ.

2023	2024	2025
6,984 פעולות טרור	5,765 פעולות טרור	949 פעולות טרור
2,880 יידי אבנים	3,778 יידי אבנים	724 יידי אבנים
1,750 בקבוקי תבערה	843 בקבוקי תבערה	95 בקבוקי תבערה
743 מטעני חבלה	536 מטעני חבלה	70 מטעני חבלה
114 הצתות	364 הצתות	45 הצתות
289 פיגועי ירי	179 פיגועי ירי	5 פיגועי ירי
39 פיגועי דקירה	44 פיגועי דקירה	4 פיגועי דקירה
18 פיגועי דריסה	18 פיגועי דריסה	6 פיגועי דריסה

הפלסטינית נתפסת בעיני רבים מהציבור הפלסטיני כמושחתת ובלתי אמינה. מנגד, למרות התמיכה של רוב האוכלוסייה בטבח ה-7 באוקטובר, חיסולם של יחיא סינוואר ומחמד דף, מתכנני הטבח - מערערת את האמון ביכולת להטות את הכף נגד ישראל. הדור הפלסטיני הצעיר, המתנגד ברובו לבכירי הרשות הפלסטינית, ניזון מתכני הסתה באופן יומיומי ונוטה להצטרף לקבוצות טרור אסלאמיסטיות. אלה מספר מהגורמים שהובילו לעלייה בפעילות החבלנית היוצאת מיהודה ושומרון.

למרות החלשת איום הטרור וסיכול הפיגועים של מחבלי החמאס והג'האד האסלאמי מיהודה ושומרון - מאמצי הטרור בקרב ארגוני הטרור הפלסטיניים לא הוכרעו. החמאס והג'האד האסלאמי ופלגים נוספים המורכבים מכוחות אסלאמיסטיים וכוחות של צעירים שנטשו את שורות הרשות הפלסטינית, צפויים להמשיך ולנסות להוציא לפועל פיגועים בתוך ישראל.

יש לציין, מנגנון הפתח עצמו היה מעורב בטבח ה-7 באוקטובר, ובכירי הרשות לא רק שנמנעו מלגנות את הטבח, אלא שיבחו אותו והסיתו להגברת האלימות. על פי הערוצים הרשמיים של ארגון גדודי חללי אל-אקצא של הפת"ח, פעילי הארגון השתתפו בטבח ה-7 באוקטובר. במסגרת זאת, דובר הארגון פרסם סרטונים של מחבלים העוטים צעיפים צהובים המזוהים עם פת"ח (בניגוד לצבע הירוק המזוהה עם חמאס), חוטפים קורבנות ומתעללים בהם. בנוסף, על פי החוק הרשמי של הרשות הפלסטינית, כל הפלסטינים שביצעו פיגועים כנגד ישראל זכאים לתשלום ולהטבות נדיבות מהרשות לאורך כל חייהם, ללא קשר לשיוכם הארגוני. בהמשך לכך, הרשות צפויה לשלם 2.7 מיליון דולר בחודש למשתתפים בטבח והסכום אף צפוי לגדול לאורך השנים.

הרשות הפלסטינית לא גינתה את טבח ה-7 באוקטובר. יושב ראש הרשות הפלסטינית אבו מאזן לא גינה את הטבח ובהצהרה שפרסם ב-7 באוקטובר הוא לא כלל התייחסות לזוועות חמאס, אלא בזכותו של העם הפלסטיני להגנה עצמית ובדאגתו מ-"אלימות המתנחלים" לכאורה. בנוסף, הרשות מקדמת תיאוריות קונספירציה, דוגמת התאוריה כי ישראל ביצעה בעצמה את הטבח במסיבת הנובה ומחנכת לאנטישמיות וטרור. זאת, כחלק מתכני הלימוד המועברים בבתי הספר שלה והסתמכות על אונר"א ומוסדות החינוך שלה.

מעבר לכך, בכירים ברשות ובפת"ח שיבחו את הטבח בפומבי ואף קראו לחקות אותו ברחבי השטחים. לדוגמה, מזכיר הוועד המרכזי של הפת"ח, ג'יבריל רג'וב, אחד מיורשיו האפשריים של אבו מאזן, כינה את הטבח בראיון לטלוויזיה המצרית כ-"מלחמת מגן מלאה בעלילות גבורה, [המהווה חלק] מהמלחמה שהעם הפלסטיני נלחם מזה 75 שנה". יורש אפשרי נוסף, מוחמד דחלאן, שכיהן בעבר כראש מנגנוני הביטחון של הרש"פ אמר בראיון לתוכנית טלוויזיה רוסית כי מנהיגי המערב מגיעים לישראל כדי לוודא שהישראלים לא ימלטו לאירופה. לטענתו, "הדבר האחרון שהאמריקנים והאירופים צריכים" הוא שהיהודים ישובו לאירופה אחרי שהאירופאים גירשו אותם מארצותיהם. ניתן למנות עוד קריאות שבח רבות מצד גורמים בכירים וזוטרים ברשות הפלסטינית ובפת"ח.

הציבור הפלסטיני, בדגש על הדור הצעיר, חלוק ומפגין מגמה מעורבת: מחד, רבים קיבלו השראה מהפעילות החבלנית של חמאס ומאידך, רבים רואים את המחיר הכבד אותו שילם הציבור הפלסטיני על הטרור האכזרי של הארגון. הרשות הפלסטינית נאבקה לשמר את כוחה מול האתגור החמאסי המתמשך, אך בד בבד ממשיכה לתמוך ולשלם למשפחות מחבלים, מנהלת מסע הסתה דיפלומטי מתמשך נגד מדינת ישראל בזירה הבינלאומית ונתפסת כגוף מושחת שאינו נלחם דיו בארגוני הטרור.

ברקע ישנו הדיון המתפתח בנוגע ליורשו של אבו מאזן. עיקר העניין מתמקד בניסיון לזהות את יורשו העתידי של עבאס. זאת לאור העובדה שנכון להיום אין מחליף מוסכם לרשת את עבאס, שגם לא סימן מצדו מועמד מוסכם או הביע איזושהי תמיכה בשמו של מחליף עתידי. בסיטואציה הנוכחית, התמיכה ברשות הפלסטינית נמצאת בשפל ורוב הציבור הפלסטיני תומך בסיום כהונתו של אבו מאזן. חוסר האהדה הנובע מהתדמית המושחתת של בכירי

יהודה ושומרון: היום שאחרי אבו מאזן ושינוי המשואה

מתקפת ה-7 באוקטובר הביאה לנקודת משבר לנוכח הכישלון בהערכת הסיכונים והדינמיקה מול הפלסטינים. התמיכה הרחבה לה זכה חמאס מרוב הציבור הפלסטיני לאחר ביצוע הטבח, היוותה עובדה ניצחת כי אין בסיס לאמון או הידברות עם ההנהגה הפלסטינית הנוכחית והציבור הרחב, לא כל שכן סיכוי לפתרון הסכסוך או כינון הסכם שלום עתידי. יתרה מכך, המערכה שנכפתה על ישראל, תוך התלכדות הזירות של פלסטינים מיהודה ושומרון והימנעותה של הרשות הפלסטינית מגינוי הטבח העמיקו את ההערכה כי **הסכסוך הישראלי-פלסטיני אינו בר פתרון מדיני באמצעות אחד הגופים הקיימים וכי האופציה למימוש רעיון "שתי המדינות" ירדה מהשולחן.** הבנה זו הייתה בולטת גם בסקרי דעת קהל שמראים דחייה גוברת של הציבור הישראלי את רעיון זה וגם בהצבעה מאוחדת של הקואליציה והאופוזיציה בכנסת, כאשר 99 חברי כנסת הצביעו נגד תכנית זו והבהירו לקהילה הבינ"ל את עמדתו הברורה של הציבור הישראלי על כלל חלקיו.

המלחמה אם כן חידדה את ההערכה שיש צורך בפתרונות מדיניים חלופיים להצעות הקיימות, פתרונות שכוללים חלופות לרשות הפלסטינית, מיטוט חמאס וארגוני הטרור ביו"ש ובחינה מהיסוד של הדרישות הלאומיות הפלסטיניות, שאינן מתכנסות להתאמה מול האינטרסים הישראליים.

המערכת הפלסטינית אינה יציבה וחווה זעזועים בין הגושים האסלאמיסטים לאנשי הרשות הפלסטינית. למרות מאמציה של הרשות הפלסטינית לבודד את ישראל בזירה הבינלאומית, היא אינה מקבלת תמיכה גורפת בקרב הציבור הפלסטיני והדבר מאיים על יציבות מנהיגותה באזור יהודה ושומרון. חוסר התמיכה הציבורי ברשות הפלסטינית מתקיים למרות התמיכה של בכיריה באירועי ה-7 באוקטובר והשתתפות פעילה של גורמים בפת"ח, כמו מחבלי גדודי חללי אל-אקצא בטבח. בין היתר, הרשות סופגת ביקורת על המשך היחסים עם ישראל ועל אי השתתפות פעילה במאבק המזוין לצד חמאס.

בשנים האחרונות אזור יהודה ושומרון חווה משבר מנהיגותי חריף כאשר הנהגת הרשות

הרשות הפלסטינית, מתקשר גם לתדמיתם כמשתפי פעולה עם ישראל בהובלתו של אבו מאזן - שאינה מקדמת את השאיפות הלאומיות הפלסטיניות.

יתרה מכך, ניסיונות ההשפעה האיראניים ביהודה ושומרון מקבלים משנה תוקף עם התגברות הנוכחות והתמיכה בחמאס והג'האד האסלאמי, שלוחיה של איראן באזור. איראן פועלת לטיפוח תמיכה עממית בקרב האוכלוסייה הפלסטינית ביהודה ושומרון, תוך ניצול הגברת השסעים, כגון הניכור בין החברה הפלסטינית להנהגת הרשות הפלסטינית. כך היא מעצימה את כוחם של שלוחיה באזור, חמאס והג'האד האסלאמי שמנצלים את מעמדם כפתרון לצעירים פלסטינים שמאסו בשחיתות של הרשות הפלסטינית.

פעילות חתרנית של הרשות

לצד ההסתה נגד ישראל, יש לציין את הבנייה הפלסטינית הבלתי חוקית בשטחי C, כחלק מ"תכנית פיאד" מ-2009 להשתלטות על כל שטחי יהודה ושומרון. עיקרי התכנית עוסקים בבנייה מאסיבית כדי ליצור רצף בין שטחי B ו-C, כך שהיישובים היהודיים באזורים אלו ינותקו זה מזה. הפעילות הזו מהווה איום משמעותי על ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון והאינטרסים האסטרטגיים של ישראל. על פי הערכות שונות מדובר בעשרות אלפי מבנים בלתי חוקיים שיוצרים בהדרגה רצף התיישבותי פלסטיני שמאחד בין שטחי B דרך שטחי C, בואכה מסדרונות שמתאחדים עם בנייה ערבית ביתר שטחי ישראל, ויוצרים טבעות חנק סביב התיישבות יהודית.

הרשות ממשיכה גם במדיניות התשלומים למחבלים ("Pay for Slay"), מנגנון קבוע בחוק שמחייב תשלום לכל מחבל שכלוא בישראל או מחבל שנהרג בזמן ביצוע פיגוע. משמעות הדבר היא תמרוץ כספי בחוק לכל פלסטיני ששוקל לבצע פיגוע שמחכה לו עתיד כלכלי מזהיה. כל מחבל זכאי לשכר מדורג של בין 1,400 ל-12,000 ש"ח בחודש, ללא קשר להשתייכותו הארגונית. הרשות צפויה גם לשלם למחבלי הנוח'בה שכלואים בישראל וביצעו את הטבח, וגם משלמת לערבים ישראלים, כמו מוניר רג'בי וכרים יונס שהיו מעורבים בביצוע פיגועים.

הרשות מובילה גם את מאמץ הדה-לגיטימציה במוסדות בינ"ל, כדוגמת גינויים, דו"חות מפוברקים וצווי מעצר בבית הדין הבינ"ל בהאג, מה שגורם לנזק אסטרטגי לאין שיעור יותר בולט מהצלחות טקטיות רבות בשדה הקרב. מאמצי ה-BDS שמובילה הרשות, שכלולים בהם גם ארגונים כמו PNIF ו-BNC, התפתחו מחרמות מוצרים וגינויים של ישראל לאיום משפטי ומדיני עמוק שמחייב פעולה משולבת עם ארה"ב וידידות ישראל בעולם כדי למגרו ולהסירו מן השולחן.

סוגיית אונר"א

פעילות אונר"א בעזה וביהודה ושומרון הנציחה את מעמד הפליט הפלסטיני במטרה להשפיע על ישראל משפטית ודמוגרפית. השתתפותם הפעילה של עובדי אונר"א בטבח ה-7 באוקטובר פתחה את תיבת הפנדורה על פעילות הסוכנות וחשפה לעומק את הקשר ההדוק של עובדיה עם ארגוני הטרור הפלסטינים. מבחינת הנתונים, נתגלה כי חמישית ממנהלי בתי הספר של אונר"א היו חברי חמאס, ועשרה אחוזים מהמשרות הבכירות באונר"א (מנהלי בתי ספר וסגניהם, מנהלי מרכזי הכשרה וסגניהם) אוישו על ידי חברי חמאס או הג'האד האיסלאמי הפלסטיני. לאחר שישראל הגיעה למסקנה כי אונר"א משמשת ככלי שרת בידי הטרוריסטים, ננקטו צעדים בהם העבירה הכנסת שני חוקים משלימים:

- החוק להפסקת פעולות אונר"א בשטח מדינת ישראל: קובע כי ייאסר על אונר"א להחזיק נציגויות, לספק שירותים או לקיים פעילות כלשהי, ישירה או עקיפה, בשטח ריבוני של ישראל.
- החוק להפסקת פעולות אונר"א: מבהיר כי פעילותה של אונר"א בישראל, ביהודה ושומרון ובעזה, תסתיים.

ההנהגה הפלסטינית אימצה את אונר"א, והפכה את היזכות השיבה של הפליטים הפלסטינים לנשק נגד ישראל וכאמצעי להצדיק את דחיית ההצעות החוזרות ונשנות לשלום. במקביל השתמשה אונר"א בתכניות הלימוד המוטות שלהן שכללו הסתה גלויה לטרור ושליטת זכות הקיום של ישראל - כדי להגביר את העוינות נגד ישראל בקרב הפלסטינים.

למרות שהחל מה-30 בינואר 2025 נאסר על אונר"א לפעול בישראל, מסרבת הסוכנות לסיים את פעילותה ולהעביר את תפקידיה לגורמים אחרים. נדמה כי אונר"א מאמינה שהיא יכולה לכפות את פעילותה על ישראל, ללא קשר לחקיקה החדשה. כדי להשיג מטרה זו, אונר"א, בסיוע הרשות הפלסטינית, אש"ף ושחקנים בינלאומיים אחרים, מנהלת קמפיין דיסאינפורמציה עולמי במימון האו"ם, וטוענת כי היא בלתי ניתנת להחלפה.

דרכי פעולה

1. **ביהודה ושומרון, על ישראל לאמץ תפיסה כוללת שלא תתפוס אותה במבוכה אסטרטגית מול ממשל אמריקאי שמחפש מתווים מדיניים ברורים, מול ציבור ישראלי שמצפה להכרעה ולמניעת 7 באוקטובר בזירת יו"ש, ומול הפלסטינים שהולכים ומקצינים מחד והולכים ומקעקעים את הרשות מאידך. תהליך נטילת הכוח מהפלסטינים למנוע מישראל וטו לאופק מדיני כולל התקרבות למדינות ערב הפרגמטיות לכדי הסכמי שלום איזוריים מבוססי אינטרסים משותפים לנטרול האיום האיראני.**
2. **זו העת לתרגם את ההבנה שאין היתכנות לרעיון שתי המדינות לחלופות מעשיות בשטח, כולל לרשות הפלסטינית עצמה. על ישראל להציג חלופות לשלטון הרשות בשטחי B ו-A בסגנון קנטוניזציה, ערי מדינה, אמירויות, אוטונומיות או כל חלופה אחרת יציבה וברת יישום לרשות מחד ולכאוס המתגבש בחלקים מסויימים ביו"ש מאידך.**

3. יש להחיל את הריבונות הישראלית על חלקים נרחבים ביהודה ושומרון מתוך הבנה שהדבר יסלול את הדרך להורדת קלפים מהשולחן מול הפלסטינים ושטחים מסוימים קריטיים להבטחת ביטחון ישראל לדורות קדימה. כך כצעד ראשון יש להחיל את הריבונות על בקעת הירדן בתור השדרה המזרחית של ישראל, ועל שטחי C, כולל הריסה שיטתית של מבנים שבנתה הרשות בשטחי C בניגוד להסכם [יתכנית פיאד"י], וקביעת סממנים וסמלים ריבוניים של ישראל בשטח – כבישים, תשתיות לאומיות, התיישבות ופיתוח כלכלי.

4. יש לאפשר הגירה מרצון של פלסטינים מיו"ש למדינות העולם, בדומה לתכנית טראמפ בעזה.

5. כל עוד הרשות מתפקדת, יש להציג חזית תקיפה שכוללת התניית המשך שיתוף הפעולה וההכרה בהסכמי אוסלו בשינוי משמעותי במסגרת הפעולה של הרשות.

- על ישראל בתמיכת גורמים בינלאומיים, ללחוץ על הרשות הפלסטינית להפסיק את העברת הכספים למחבלים ולמשפחותיהם ("Pay for Slay") ולמנוע בפרויקט בינלאומי מיוחד כל מימון וסבסוד של מחבלים פלסטינים.

- יש להציג לקהילה הבינלאומית את ההסטה נוטפת האנטישמיות וחלקה המרכזי בחינוך הדור הצעיר הפלסטיני ולעצור כל סיוע בינ"ל לרשות עד שינוי מדיניות זו. יש להנחיל תוכניות דה-רדיקליזציה בשיתוף פעולה עם מדינות ערב מתונות בדמות סעודיה ואיחוד האמירויות, שיעקרו את האנטישמיות מן השורש בתוכניות הלימוד הפלסטיניות – כפי שנעשה במדינותיהם שלהם, במערכות החינוך במפרץ הפרסי. יש להנחיל את מודל החינוך של מדינות המפרץ בתוכניות החינוך הפלסטיניות לדורות הבאים.

- לצד פגיעה ביכולתו הצבאית של חמאס וחיסול בכיריו, יש לחייב את הרשות הפלסטינית למנוע כל אפשרות של שילוב חמאס במערכת הפוליטית הפלסטינית העתידית, לבל לא ייווצר מצב דומה באזור יהודה ושומרון כפי שנעשה ברצועת עזה לאחר השתלטות חמאס בשנים 2007-2006. יש לגייס לשם כך את הקהילה הבינלאומית שתכיר בנקודות אלו לאחר המלחמה ותפעיל מנפוי לחץ וסנקציות כלכליות על הרשות הפלסטינית אם לא תבצע מהלכים אלה.

6. התיישבות כמכפיל כוח ביטחוני: יש להציב עובדות בשטח של נוכחות ישראלית מוגברת באזור יהודה ושומרון ולהגביר אל התודעה הבינלאומית באשר לקשר של העם היהודי לאזור זה, מה שיעלה את הסיכויים להכרה בינ"ל בהחלת ריבונות בשטחים ביהודה ושומרון. יש להרחיב משמעותית את ההתיישבות בבקעת הירדן ולעודד מעבר של אוכלוסיה יהודית משמעותית לשם, כולל פיתוח תשתיות כבישים ורכבות.

7. סוגיית אונר"א: לאחר החקיקה על הפסקת פעילותה של אונר"א בישראל, יש להעביר את סמכויותיה ותחומי אחריותה לנציבות הפליטים של האו"ם (UNHCR), תוך בדיקה מעמיקה של עובדי נציבות הפליטים כך שאינם קשורים לארגוני הטרור ביהודה ושומרון. כמו כן, יש לשנות את הגדרת הפליט הפלסטיני והשוואתו להגדרת הפליט הכללית הנהוגה בעולם.

8. בתזמון המתאים, יש לצאת למערכה שמטרתה עקירה מהשורש של הטרור – הכרעת הטרור ביהודה ושומרון שתהיה רחבת היקף ומתמשכת. המצב שבו יישובים פלסטיניים מתרחבים מעשית בשטח, מצמיחים מחבלים רבים שמבצעים פיגועי טרור ומציבים איום ישיר על ההתיישבות ביו"ש ועל יישובים ברחבי ישראל כולל ישירות בעמק חפר ובגלבע, אינו יכול להימשך.

יש לציין, במסגרת עסקת החטופים שוחררו מחבלים רבים ליהודה ושומרון. גם המחבלים ששוחררו לטורקיה, שם פועלת שלוחת חמאס בראשותו של זאהר

ג'בארין, עלולה להגביר את הוצאת הפיגועים של חוליות הארגון ביהודה ושומרון והגברת מלאכת ההסטה בקרב הדור הפלסטיני הצעיר.

בנוסף, כתוצאה מאירועי ה-7 באוקטובר, יש לשנות גישה בנוגע לאויב ולהתמקד בכוונות והמגמות שלו – ולהימנע ממיקוד בסיכול הוצאת פיגועים בלבד. הרעיון של ביצוע טבח 7 באוקטובר נוסף עדיין שריד וקיים בקרב גורמי טרור פלסטיניים והוא מהודד רבות בתכני ההסטה המופצים לציבור הפלסטיני. המעקב והקשב לכוונות האויב יובילו למיגור פעילות הטרור כבר בשלב הראשוני של שרשרת הוצאת הפיגוע לפועל. לפעילות זו חשיבות מכרעת בגדיעת יכולותיהם של ארגוני הטרור הפלסטיניים.

לבנון וחזבאללה: החזית הצפונית והאיום הממשי שהוליד מציאות חדשה

הזירה הלבנונית מאז חודש ספטמבר חווה שינויים רבים. ישראל פתחה במתקפה שפגעה אנושות בארגון חיזבאללה, לרבות חיסול בכירים, השמדת תשתיות ואמל"ח רב וחיסול רבים מכוח רדואן ומיחידות ההגנה בדרום לבנון. מבצע הביפרים והווקי טוקי הצליח להמם את ארגון הטרור ולזרוק אותו משיווי משקל, וניטרל אלפים מהכוח המבצעי הטקטי שלו. מבצע "חיצי הצפון" כלל תמרון קרקעי משמעותי בשטח הלבנוני הקרוב לישראל וחשף היערכות מבצעית למתקפה רחבת-היקף נוסח ה-7 באוקטובר, לכיבוש הגליל והשתלטות על יישובים, כולל מנהרות תת-קרקעיות. פגיעה זו של ישראל, בשל העובדה שהייתה בגדר הפתעה הן בעוצמתה והן בהתנגדות המועטה שהצליח חיזבאללה לגייס, פגעה קשות בקרנו של הארגון בלבנון ואף בסוריה.

גילויי ההתנגדות לחיזבאללה בלבנון, על ידי סונים ונוצרים בעיקר, מעידים אולי יותר מכל על תהליך דרמטי שקורה בלבנון. חיזבאללה כבר אינו הארגון החזק ומטיל המורא שהיה טרם פתחה ישראל במערכה נגדו בחודש ספטמבר. העובדה שלאחר שנים רבות נבחרו בלבנון נשיא וראש ממשלה מעידות גם הן על גודל השינוי. ג'וזף עאון, שנבחר לנשיאות בינואר 2025, לא היה המועמד המועדף על חיזבאללה, אך הארגון הסיט את תמיכתו אליו כשהבין את התוצאות המתקרבות. הבחירות לראשות הממשלה הסתיימו בבחירתו של נוואף סלאם, מועמד שחיזבאללה התנגד לבחירתו, וסביר שלולא חולשת חיזבאללה לא היה נבחר.

הרוחות בלבנון מנשבות לכיוון רצון לבניה ולפיתוח המדינה, וישנם גילויים של רצון לדחוק את חיזבאללה לא רק מדרום לבנון, אלא מתוך המדינה עצמה. כניסתו של ממשל טראמפ לתמונה משפיע גם הוא על המגמה.

בנוסף, חזבאללה הפר את הבטחתו מתחילת המלחמה וכעת נמנע מלהתערב כנגד ישראל ולטובת חמאס לאור חידוש הלחימה בעזה. חזבאללה נטש בכך את בת בריתו ואת אסטרטגיית "התלכדות הזירות" וסימן בדלנות זירתית לאחר איחוד הזירות שזם.

תמונת המצב בדרום לבנון היא שליטה ישראלית בחמש נקודות מפתח שמיצרות מעין מרחב אבטחה. אולם, זה אינו מרחב חיץ אשר אין להיכנס אליו – הנקודות מאפשרות לצה"ל להחזיק בשליטה מבצעית על הכפרים צמודי-הגבול ועל נתיבי החדירה.

יש לציין שמקום המדינה ועד אמצע שנות ה-60 שררו יחסים רגועים יחסית בין ישראל ולבנון, ללא חיכוכים משמעותיים וללא גדר גבול ותושבים משני הצדדים יכלו לחצות את הגבול באופן חופשי יחסית.

מאמצע שנות ה-60, עם התבססות כוחות פלסטינים בדרום לבנון, החלו תקיפות טרור משטח לבנון לעבר ישראל והידרדרות המצב הביטחוני הובילה להקמת גדר גבול בין ישראל ללבנון, ולפגיעה קשה ביחסי המדינות.

האתגר המרכזי מול חזבאללה הוא שמירת כוחו המוחלש של הארגון וניטרול יכולתו הצבאית. לנוכח השאיפה האיראנית לשיקום מאגרי הכוח של הארגון והקמת מאחזים צבאיים חדשים בדרום לבנון, **על ישראל למצות את ההזדמנות לכוון מציאות ביטחונית חדשה מול הגבול הלבנוני.** כמו כן, במצב שנוצר בלבנון יש להביא להחלשת הפלגים השיעיים הנאמנים לאיראן וחיזוק פלגים אחרים המבקרים את השיעיזציה של לבנון, כדוגמת פלגים נוצרים ואחרים.

יצירת מציאות חדשה לאורך הגבול אף תביא לשינוי תפיסתי בדבר האיום הצבאי מצדם של חזבאללה וטהראן כי זהו גבול בלתי בקיע שאינו משרת את מדיניות האיומים מול ישראל. על ישראל לשמר את עקרון חופש הפעולה שלה וקביעת רצועת ביטחון הדוחקת את ארגון הטרור השיעי צפונה הרחק מהיישובים הישראליים שעל הגבול.

הפיקוח ומאמצי המניעה של כניסת אמצעי לחימה לתוך לבנון לידי של חזבאללה מהווים נקודה מרכזית במרחב הפעולה של ישראל במניעת התעצמות האויב. המאמצים האיראניים לשיקום כוחו של חזבאללה נעשים באוויר, בים וביבשה. יש לנצל את נקודת המבט הלבנונית הרואה בחזבאללה כעול, הממיט על המדינה אסון ולחזק את ההרתעה הישראלית לבל לא ישוגרו אמצעי לחימה לחזבאללה.

דרכי פעולה:

לצד הסיכונים, בזירה הלבנונית יש לישראל מספר הזדמנויות:

- **דה-איראניזציה של לבנון:** פירוק כלל התשתית הארגונית של חזבאללה והשמדת המסה העיקרית של יכולותיו הצבאיות. החלשת פלגים השיעיים הנאמנים לאיראן וחיזוק פלגים אחרים צריכים לעמוד בראש סדר העדיפויות הבינלאומי. מדובר בהזדמנות פז לעקירה מן השורש של ההשפעה האיראנית המזיקה בלבנון אחת ולתמיד, בפרט לאור הייאוש שמביעים לבנונים כה רבים למול האופן בו איראן חטפה את לבנון, ולמול התוקפנות של חזבאללה כלפי ישראל. ניתן יהיה לעשות זאת בעזרת מדינאים לבנונים מובילים וקולות רבים בציבוריות הלבנונית.
- **צבא לבנון כגורם מוסכם:** צבא לבנון נחשב לגורם מוסכם באופן יחסי בלבנון. התחזקותו על חשבון חיזבאללה תחליש את חיזבאללה עוד יותר. תחת משטר שלו אינטרסים להתקרב לארצות הברית ולצרפת, צבא לבנון יוכל להוות גורם משמעותי בעיקור השפעת חיזבאללה במדינה.
- **ההנהגה החדשה בלבנון רוויה באינטרסים ובצרכים מהמערב:** למדינת ישראל ישנה הזדמנות אמיתית להחליש את חיזבאללה ואת הגורמים השיעיים והפרו-איראניים בלבנון, אם תשכיל להושיט יד חשדנית למשטר החדש ולמצוא איתו אינטרסים משותפים. כך יש לעודד את מעורבותן של מדינות כמו צרפת, ערב הסעודית, וארצות הברית בלבנון.
- היכולת להמשיך ולהחליש את חזבאללה, לצד החלשת ההשפעה האיראנית בלבנון, יכולה אף להוציא לחלוטין את לבנון מידי איראן ולקרבה לקואליציה מערבית-ישראלית-סונית. הדבר יתאפשר רק עם נטרול האיום האיראני והקרת הצייר השיעי, לצד הסמכי שלום איזוריים שיהוו מגנט למדינות מתנדדות באיזור.
- הפעלת כוח צבאי של ישראל לאכיפת הפרות הפסקת האש באופן שמסדרג את החלטה 1701, באופן שמשיג את הדברים הבאים:
  - ישירות מול חזבאללה: תסכל כל איום בהתהוות, ימנע מהלכי התעצמות ושיקום, ייצר הרתעה אפקטיבית;
  - מול המערכת הלבנונית והבינלאומית: תהווה זרז לתהליכי בנין-כוח של צל"ב והפיכתו לכלי אפקטיבי (מוטיבציה ויכולות) לאכיפה ההשכם לאורך זמן, ובהמשך אף הטיית הכף לטובת צבא לבנון מול חזבאללה.
- חיסול תשתיות הטרור בדגש על הקיימות בקרב הפלגים השיעיים, תוביל לצמצום

סיכום זירת לבנון

מה-8 לאוקטובר 2023

הישגים ישראליים

סל האפשרויות האיראני באשר לקידום הגמוניה איראנית-שיעית ותפורר סופית את המסדרון הנע מטהראן, דרך עיראק וסוריה ועד ללבנון. המשך המגמה להוצאת גורמים שיעיים בלבנון מ"ציר ההתנגדות" של השלוחים האיראניים תגביל את מרחב הפעולה של איראן. כתוצאה מכך זרועות התמנן האיראני יצומצמו והדבר אף ישפיע על תפיסת הביטחון האיראנית ויחייב אותה להתנהלות שונה מול ישראל ומדינות המערב.

סיכונים ואתגרים:

- **הגבול עם סוריה:** גבולה של לבנון עם סוריה היווה נתיב מרכזי להתחמשות חיזבאללה על ידי איראן. חוסר היציבות בסוריה, ובמיוחד באזורי הספר הצמודים לגבול עם לבנון (דוגמת הטבח בעיירת החוף טרטוס) מהווים סיכון משמעותי ופוטנציאל התחמשות בלתי מבוקרת של חיזבאללה. למרות שבאופן תאורטי, יש למשטר החדש בסוריה אינטרס להחליש את חיזבאללה, על ישראל להגביר את מאמצי הבקרה בגזרה זו.
- **התעצמות מחודשת של חזבאללה:** ארגון הטרור לא נמחק לחלוטין, וצפוי לנסות לבסס מחדש את כוחו במדינה. מנהיגות אמריקאית חזקה בשיתוף השפעה צרפתית ונחישות צבאית ישראלית לאכוף את הפסקת האש יכולים לסלול את הדרך להבשלה של מציאות חדשה בלבנון שבה מרחב ההשפעה של איראן וחזבאללה במדינה הולך ופוחת.

סוריה: נפילת משטר אסד, עליית שלטון ג'יהאדיסטי ושינוי המפה השיעית

לאחר שקבוצת המורדים הג'יהאדיסטים, היאת תחריר א-שאם בראשותו של אל-ג'ולאני, הצליחה להשתלט על דמשק ולהדיח את משטרו של אסד, נפל דבר במזרח התיכון. מלחמת האזרחים בסוריה הגיעה לסיימה, משטר אסד נפל. הנשיא בשאר אסד ברח לרוסיה ופניה של המדינה השתנו באופן דרמטי עם עלייה של שלטון סוני, בעל שורשים ג'יהאדיסטים הקורא להשליט חוקי שריעה ברחבי המדינה ומאידך, מושיט יד לשיתוף פעולה עם גורמי המערב.

עם נפילתו של משטר אסד, מחשש לנפילת אמצעים אסטרטגיים בידי כוחותיו של אל-ג'ולאני או גורמים קיצוניים אחרים, יצאה ישראל למבצע "חץ הבשן" בו הצליח צה"ל להשמיד מה שמוערך ב-80% מיכולותיו האסטרטגיות של הצבא הסורי. במהלך המבצע הותקפו 320 מטרות אסטרטגיות ולפחות 15 ספינות של חיל הים הסורי, עם טילי חוף-ים עליהם - הושמדו. בנוסף, בוצעו תקיפות של שדות תעופה של חיל האוויר הסורי ועשרות מטרות של אתרי ייצור שונים במרחבים: דמשק, חומס, טרטוס, לאד'יקיה ותדמור.

השתלטות המורדים על השלטון בסוריה צלחה כתוצאה משילוב של מספר נסיבות: מלחמת "חרבות ברזל" בה נלחמת ישראל בשבע חזיתות שונות החלישה את איראן משמעותית ובעיקר את שלוחותיה המרכזיות, חזבאללה וחמאס. הנוכחות של כוחות פרו-איראניים בסוריה קרסה ואפשרה את התקדמותם הצבאית המהירה של כוחות המורדים הסורים בראשות אל-ג'ולאני. רוסיה מצדה, שקועה במלחמה באוקראינה וצמצמה אף היא את מעורבותה בזירה הסורית. קבוצות המורדים הג'יהאדיסטיות קיבלו תמיכה רחבה ממתנגדי שלטונו של אסד, כשברקע ניכר הפער באמון בין בכירי הצבא לבין בכירי המשטר שהובילו לקריסה מהירה יותר עד לבריחתו של אסד מסוריה.

למרות ניסיונות משטר ג'ולאני, או בשמו במקורי אחמד א-שרע, להתנער משורשיו הסלפיים-ג'יהאדיסטים כדי לצבור תמיכה ציבורית בסוריה ולגיטימציה בקרב הקהילה הבינלאומית, התנהלות אנשיו בשטח מול מיעוטים ברחבי המדינה, כגון העלווים, הכורדים והדרוזים

מצביעה אחרת. זאת ועוד, א-שרע הקים את ממשלו החדש, כאשר הכוורת שלו מורכבת ברובה מג'יהאדיסטים שלחלקם הארי יש עבר בארגוני דאעש ואל-קאעדה.

הממשל של א-שרע משתדל להציג פרזנטציות כלפי חוץ, ואירח שורה של מנהיגים אזוריים ובינלאומיים בדמשק, אשר הודיעו מצדם על חידוש היחסים הדיפלומטיים עם סוריה. במישור הפוליטי, הבטיח א-שרע ניסוח חוקה לסוריה וקיום בחירות במדינה לאחר ארבע שנים. במישור הצבאי, שוקד א-שרע לאיחוד המיליציות החמושות סביבו לכדי צבא סורי חדש ומיומן. ממשלו של א-שרע השתדל שלא להשתלח בישראל באופן קיצוני, כדי לקדם את הדימוי הפרזנטטי שלו ולא לאבד תמיכה בינלאומית. א-שרע טען כי פניו אינם לעימות עם ישראל וכי הוא מתחייב להסכם הפרדת הכוחות משנת 1974. כמו כן, דרש מישראל להפסיק את תקיפותיה בסוריה ולסגת מהשטחים שבדרום המדינה. א-שרע טען כי אין הצדקה לנוכחות ישראלית על אדמת סוריה לאחר היעלמותן של מיליציות פרו איראניות ובראשן חזבאללה.

המשטר הסורי החדש מתמקד בענייני הפנים ומקפיד לשמור על פתיחות דיפלומטית עם גורמים בינלאומיים. עם זאת, לאחר התקוממות של מיעוטים במדינה כגון קבוצות חמושות דרוזיות ועלוויות המאיימות עליו, נראו אנשי הביטחון של המשטר טובחים בהם באכזריות תוך הכרזה במסגדים המזוהים עם היאת תחריר א-שאם לבצע ג'האד נגד עלווים במדינה. האירועים האחרונים בסוריה מעידים מהן פניה האמיתית של "סוריה החדשה" של משטר א-שרע. נפילתו של משטר אסד החלישה אמנם את "ציר ההתנגדות" השיעי האיראני - אולם, העלתה מנגד את איום "הציר הסוני" הכולל שחקנים חדשים בעלי אידאולוגייה סוניית-ג'יהאדיסטית העלולים להימצא על גבולה של ישראל.

דרכי פעולה

נוכח האירועים בזירה הסורית, על ישראל להימנע מהתערבות עמוקה בקלחת הסורית, אולם עליה במקביל לנצל הזדמנויות אסטרטגיות כגון:

- **המשך שליטת קבע על הגולן הסורי בתור שטח חיץ אסטרטגי המפריד בין סוריה הנשלטת על ידי קבוצה ג'יהאדיסטית לשטח ישראל.** יתרון טופוגרפי זה מהווה מרחב ביטחון משמעותי לישראל.
- **פיתוח הקשר המיוחד עם העדה הדרוזית,** בהמשך לצעדים של ישראל לייצר אמון מול קבוצה חשובה זו. הדרוזים בסוריה לא נשבעו אמונים למשטר א-שרע והביעו נכונות לייצר ממשקי פעולה מול ישראל. גישה זו קיבלה ביטוי לאחרונה בהתחייבות ישראל להגן על הקהילה הדרוזית מפני תוקפנות, דיבורים על אישורי עבודה בישראל וביקור של דרוזים מסוריה אצל עמיתיהם בשטח ישראל. עם זאת, יש לגלות גמישות אל מול תהליכים המתרחשים בסוריה, כאשר במידה ונראה חיזוק בתהליכי התלכדות של "חלקי הפאזל הסורי" (כולל הדרוזים) - יש לאפשר את התהליך, לצמצם מעורבות בתהליכים פנימיים במידה, אך להמשיך להטיח את ביטחון הגבולות הכול את שימור השליטה בשטחים בצד הסורי.
- **המשך השמדת הנשק האסטרטגי.** על ישראל לפעול באמצעים צבאיים כדי לוודא שלא ייוותרו חומרים ביולוגיים וכימיים בסוריה.
- לצד זה, יש לפתח הרתעה מול משטר א-שרע שעלול להפוך לעוין. יש לבחון ערוצי שיח בו יועברו המסרים הישראליים למשטר הסורי לבל יסלים את המצב מול ישראל.
- **יצירת קשרים אסטרטגיים עם גורמים מקומיים נוספים, בראשם הכורדים,** שיאפשרו לישראל לקבוע תנאים בשטח ויסייעו במניעת זליגת האלימות והקשב לעבר ישראל.
- **הגברת השיח עם מדינות המפרץ למניעת התבססות והשפעה איראנית מחודשת בסוריה.**

שחקנים אזוריים

טורקיה: דחיקת ההשפעה השלילית ופקיחת עין על הניאו-עותמניות של ארדואן

נראה כי נשיא טורקיה, רג'פ טאיפ ארדואן, פועל לעצב מחדש את סוריה כמדינת חסות, תוך שימוש בנרטיב נאו-עות'מאני, התבססות צבאית, יכולות טכנולוגיות מתקדמות, ויזמות של עוצמה רכה. אסטרטגיה זו מאתגרת את האינטרסים של המערב, מערערת את הלכידות בתוך נאט"ו ומערערת את היציבות במזרח התיכון. צירוף המהלכים המתוכנן של ארדואן בסוריה, יחד עם עמדתו התקיפה בים התיכון ותמיכתו בארגונים קיצוניים, מחייב את תשומת הלב של מקבלי ההחלטות בישראל.

נקודות עיקריות שיש לקחת בחשבון:

- הצבא הטורקי מתכנן להקים בסיסים צבאיים בעומק סוריה.
- נתח הייצוא הביטחוני העולמי של טורקיה עלה ב-106% בין השנים 2019-2023 (לעומת 2014-2018).
- טורקיה מספקת ייעוץ וסיוע פעיל בבניית "הצבא הסורי החדש".
- טורקיה תומכת ומשתפת פעולה עם ארגונים מסונפים לאל-קאעדה בסוריה – אשר מעורבים בבניית "הצבא הסורי החדש".
- התביעות הימיות השנויות במחלוקת וחיפושי האנרגיה של טורקיה מאיימים על ביטחון האנרגיה באירופה ועל אחדות נאט"ו, בעקבות הסלמת המתיחות עם יוון וקפריסין.
- ארדואן כבר השמיע איום מפורש לפלוש לישראל – עוד בטרם נפילת משטר אסד.
- טורקיה מעורבת עמוקות באזורי עימות נוספים, כגון נגורנו-קרבאך, סומליה ולוב, ואף מחזיקה בסיסים (שאינם תחת נאט"ו) בסודן (אי מושכר בים האדום), אזרבייג'ן, עיראק, קפריסין, קטר וכאמור בסוריה.

יש לציין, משטרו של א-שרע נהנה מתמיכה רחבה של מספר שחקני מפתח אזוריים ובראשם טורקיה, שתמכה במורדים הסורים עוד בימי משטר אסד. עתה, עם הסתלקותו של משטר אסד, קוטפת טורקיה את הפירות וממלאת תפקיד מרכזי בעיצוב פניה של סוריה, תוך ניצול דחיקת נוכחות של איראן ורוסיה מחוץ למדינה.

לטורקיה שני אינטרסים מרכזיים בנוגע לסוריה:

1. ראשית, צמצום שאיפות הכורדים לאוטונומיה שתהווה איום על שטחה לצד השבת פליטים סורים למדינתם, עקב נטל כלכלי עמוק.
2. שנית, השלטון הסוני-ג'האדיסטי של א-שרע מתיישב עם שאיפותיו הניאו-עות'מניות של הנשיא הטורקי, רג'פ טאיפ ארדואן, המעוניין למצב את טורקיה כמעצמה אזורית בעלת אזורי השפעה הנתונים לחסותה. אנקרה עתידה להמשיך לתמוך במשטר של א-שרע ועשויה לספק לו אמלי"ח ולחלוק איתו מודיעין – מה שיבטיח את מעמדה של טורקיה בבניין הכוח הצבאי הסורי ו שליטה בשטחים עליהם השתלט א-שרע.

שאיפותיו של ארדואן בסוריה משקפות אסטרטגיה רחבה יותר שמטרתה לבסס את טורקיה ככוח אזורי דומיננטי. באמצעות רטוריקה נאו-עות'מאנית, התבססות צבאית, ייצור והפעלה של טכנולוגיות מתקדמות, וכן יוזמות של כוח רך, מאתגר ארדואן את האינטרסים המערביים ומערער את היציבות האזורית. התמודדות עם סיכונים אלה מחייבת את תשומת הלב של

הממסד הישראלי בכדי לבחון את התפשטותה של טורקיה באיזור והמשתמע מכך.

כיווני פעולה:

ככלל, מדיניות ישראל מול טורקיה צריכה להתמקד בעת הנוכחית במיצוב נכון של הזירה הסורית, תוך הימנעות מפעולה בחזית רחבה מול משטר ארדואן:

- רתימת האמריקאים לשינוי מדיניות בסוריה – מפאסיביות לאקטיביות (מדיני-כלכלי, לא צבאי), מיעד מצומצם של לוחמה בדאעש לעיצובה מחדש של סוריה.
- פעולה לצמצם את מרחב ההשפעה של טורקיה בסוריה ולא לאפשר החלפת הגמוניה איראנית בהגמוניה טורקית במדינה.
- גיוס "בעלי מאה" חיוביים שיהוו משענות למשטר החדש לטובת שיקום סוריה – אמידויות וסעודיה בחסות אמריקאית, על פני איראן, טורקיה או קטר.

מצרים: השכנה מדרום שעלולה להפוך לאתגר ביטחוני

מצרים היא שכנתה הגדולה ביותר ובעלת ברית של ישראל, ושיתוף הפעולה איתה הוא חיוני. עקרונית, מצרים היא אחת המדינות הערביות בעלות הפוטנציאל הרב ביותר לשיתוף פעולה, עקב קרבתה למערב ולארה"ב והיריבות עם תנועת האחים המוסלמים.

עם זאת, לאורך העשורים האחרונים וביתר שאת בשנים האחרונות, הצבא המצרי עובר תהליכי מודרניזציה ובניין כוח, תוך כדי ציות להסכם השלום ושיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל. התהליכים כוללים התחמשות באמצעי לחימה רבים ומתקדמים, שדרוג תשתיות ושיפור ההכשרות. במסגרת זאת, הצבא המצרי מבצע רכש בעשרות מיליארדי דולרים: כ-500 טנקים T-90 מודרניים, מטוסי מיג וסוחוי, מסוקי תקיפה, מל"טים, מערכות נ"מ וטילי נ"ט מתקדמים מרוסיה, 24 מטוסי רפאלה, משחתת, צוללות, ספינות קרב וטילים מצרפת, צוללות מגרמניה, משאיות ממוגנות מוקשים (MRAP) מארה"ב ועוד. כל אלו יהפכו את הצבא המצרי למתקדם וחזק בהרבה ממה שהוא היום ויעניקו לו יכולות מודרניות בשדה הקרב. לשם המחשה, לאחר השלמת הרכש, תחזיק מצרים בחיל האוויר מודרני מהגדולים במזרח התיכון והצי הימי שלה יהיה בשני בגודלו במזרח התיכון (אחרי טורקיה). אלו יוצרים פוטנציאל איום למדינת ישראל ולביטחונה, בפרט לאור האדישות ומחסור בהכנות לאפשרות שמצרים תהפוך מאיום אפשרי לאיום מוחשי.

מצרים עושה מאמץ גם לשיפור ההכשרות והמוכנות הצבאית – היא מבצעת תרגילים צבאיים נרחבים לצד תרגילים משותפים בין כוחות שונים בצבא, המצביעים על היערכות ללחימה סדורה. אחת הנקודות המרכזיות שחשוב לשים לב אליהן בתהליך ההתעצמות היא גיוון מקורות הרכש ומספר המדינות שאיתן מצרים חתמה על חוזים. מאז החתימה על הסכם השלום עם ישראל היא הסתמכה באופן כמעט בלעדי על נשק אמריקאי וזכתה מארה"ב למענקים בגובה 1.3 מיליארד דולר בשנה במוצע, המיועדים לצרכים צבאיים.

לאור ההבנה כי הסתמכות בלעדית על הסיוע האמריקאי יוצרת מצב בעייתי, פנתה מצרים להרחבת המקורות שמהם היא רוכשת נשק: רוסיה וצרפת הפכו לספקיות מרכזיות של הצבא, לצד רכש מסין, גרמניה, איטליה ועוד. בעוד מצרים המשיכה לרכוש נשק ממספר רב של מדינות, גם בשנת 2022 המשיכה ארה"ב לתמוך בה, אך היא קיצצה חלק מהסיוע הצבאי למדינה.

נקודה נוספת שחשוב לשים אליה לב היא מה יאפשרו היכולות החדשות לצבא המצרי. למרות טענותיה שהרכש מיועד להגנה על שדות גז וללחימה בטרור, לפי התפיסות הצבאיות המקובלות חלק נרחב מהרכש מתאים יותר לפריסת כוחות ללחימה נגד כוח צבאי סדור, כמו פריסת כוחות מהירה באזור המפרץ או הנחתה של מאות חיילים על חופי אויב, נוסף לכך שהצבא בנוי בעיקר לתמרון יבשתי ולא למבצע נגד כוחות לא-סדורים.

בנוסף לזאת, מצרים עוברת תהליכים ומגמות נוספים (מתחים עם ארה"ב, קריצות לרוסיה ולסין) שמעלים חשש לגבי עתיד היחסים עמה והופכים את השותפות בין ישראל למדינה

ללא מובנת מאליה. לצד זאת, תגובות הממשלה והציבור המצרי לטבח השביעי באוקטובר, החרפת הרטוריקה בהתבטאויות של בכירים מצרים למול ישראל, דוגמת נשיא מצרים א-סיסי ושר החוץ המצרי, וצעדים כמו העברת כוחות וחילוץ ביצורים בסיני, צריכה להדליק "נורות אדומות" במערכת הישראלית.

בהמשך לכך, בעוד הציבור המצרי הביע תמיכה בלתי מסויגת במעשי חמאס ובתושבי עזה, בתחילה הממשלה המצרית הביעה עמדות מתונות יותר, אולם עדיין התנגדה לפעולה הישראלית ונמנעה מגינוי מעשי חמאס. נשיא מצרים א-סיסי אמר כי "מעשיה של ישראל הם עונש קולקטיבי" וקיים שיחה עם עבדאללה מלך ירדן, שבה דיברו על הסוגיה ועל הצורך למנוע הסלמה. שר החוץ המצרי הקודם התנגד "לכל ניסיון לחיסול הסיבה הפלסטינית באמצעים צבאיים או באמצעות עקירה". לאחר מכן הוא הביע התנגדות לאידיאולוגיה של חמאס ואמר כי כל קבוצת טרור היא מחוץ לקונצנזוס הפלסטיני. בנוסף, משרד החוץ המצרי הוציא הצהרה שבה הוא מאשים את ישראל בפרוץ האירועים, בלי התייחסות לברוטליות ולאכזריות של חמאס.

לאחרונה היה ניתן לשמוע רטוריקה בעייתית נוספת מצד בכירים בממשלה ובמערכת המצרית. על פי מקורות זרים, בפגישה בחודש פברואר האחרון בין משלחת בכירה של צה"ל עם בכירים מצרים על ההסדרים הביטחוניים בגבול המשותף, מצרים מסרה כי הפרה של ההסכם מצד ישראל תענה בצעד דומה מצד מצרים, כולל מחיר של ביטול הסכם השלום. בנוסף, מצרים איימה כי השארות כוחות צה"ל בציר פילדלפי תחשב כהפרה של

הסכמי השלום ומצרים לא תהיה מחויבת לתיאום הביטחוני על הגבול בהתאם להסכם. בהמשך לכך, ניתן לשמוע קריאות דומות מצד חברי ממשלה ופרלמנט מצרים. שר החוץ המצרי בדר עבד אלעאטי אמר (מרץ 2025) במסיבת עיתונאים כי "התוקפנות הישראלית במהלך החודשים שחלפו והדבר הזה היא לא הראשונה מסוגה ולא תהיה האחרונה כל עוד אין הסכם סביב האופק המדיני. ואין מנוס מכך שהנתיב יהיה הקמת המדינה הפלסטינית על כל האדמות הלאומיות". חבר פרלמנט מצרי, מצטפא בקרי, אמר כי "ישראל צריכה להיזהר אם היא תבצע טעות הנוגעת לפגיעה בסכר אסואן או לביטחון מצרים, מכיוון שהצבא המצרי יכבוש את תל אביב יום אחד". עומר מוסא, מדינאי ופוליטיקאי מצרי שכיהן בעבר כשר החוץ ומזכ"ל הליגה הערבית אמר לאחרונה בראיון לרשת MBC בנוגע למתקפת חמאס בשביעי באוקטובר כי "הכיבוש הגיע לשלב מסוכן של חוסר צדק וקולוניאליזם, והיה צורך בתגובה".

לצד זאת, מצרים גיבשה תוכנית לשיקום רצועת עזה, שתמשך כארבע וחצי שנים, אותה היא הציגה בפסגת החירום של הליגה הערבית. על פי הפרסומים, התוכנית כוללת השקעה של מדינות ערב בגובה 53 מיליארד דולר לבניית דירות קבע, אזורי תעשייה, נמל ימי ושדה תעופה. תושבי עזה אינם יפוננו מהרצועה, בניגוד לתוכנית טראמפ, ועד בניית מגורי הקבע ישהו ביחידות דיור זמניות. בנוסף, לפי התוכנית תוקם וועדת טכנוקרטים, שאינם חברים בפלגים הפלסטיניים השונים, לניהול הרצועה. הוועדה תכהן שישה חודשים וזאת כהכנה לחזרת הרשות הפלסטינית לניהול רצועת עזה. ישראל וארה"ב דחו את התוכנית על הסף כבלתי רלוונטית להשגת מטרות המלחמה בעזה ולא מתיישבת עם אינטרסי הביטחון הלאומי של ישראל.

כיווני פעולה:

- לאור ההתחמשות המצרית, הצעדים שקורים בשטח, כולל החרפת הרטוריקה, והתהליכים המתרחשים, הממשלה ומערכת הביטחון הישראלית צריכות לשים לב לנורות האדומות, לקיים דיון אסטרטגי בנושא מצרים ולבחון כיצד יש להיערך לתרחיש של מלחמה למול מצרים.
- בהמשך לכך, ישראל צריכה לשמר עין פקוחה ולהחזיק תוכניות מגירה לאפשרות שהמציאות תשתנה, כולל תמונת מודיעין חזקה של צבא מצרים ויכולותיו, לצד בניין כוח צבאי כמענה מתאים לנסיבות, בין היתר תרחיש בו מצרים תפתח במלחמה למול ישראל. הדבר כולל הרחבת סדי"כ השריון לצד היקף חימושים משמעותי להתמודדות עם צבא סדי"כ.
- ישראל צריכה להיות אף ערוכה לאפשרות של מצור ימי בתצורה כזו או אחרת, ולפעול להעמקת הביטחון והעצמאות האנרגטית שלה לתרחיש שבו דלקים חיוניים ותצורות אנרגיה חיוניות נמנעות ממנה.
- מדינת ישראל צריכה לדחות את התוכנית המצרית לשיקום עזה שהועלתה בליגה הערבית, כולל הפעלת לחץ באמצעות ארה"ב. לצד זאת, ישראל צריכה לעמוד על כך שבסוף המלחמה הרשות הפלסטינית, התומכת גם היא בטרור, לא תקבל שליטה ברצועת עזה.
- בנוסף, בנייה מסיבית כחלק משיקום הרצועה והשארית גורמי עוינים כשולטים ברצועה תוביל בעתיד לסבבי לחימה והרס נוספים. על כן ישראל צריכה לעמוד באופן נחרץ על פירוז הרצועה והתנגדות לבנייה המתוכננת לפי ההצעה המצרית.
- לצד זאת, ובניגוד להצהרות המצריות, ישראל אינה יכולה לאפשר הקמת מדינה פלסטינית עצמאית ביהודה ושומרון שתסכן את ביטחונה של מדינת ישראל.

ירדן: עין פקוחה על יציבות השכנה ממזרח

גבול ישראל-ירדן הוא הגבול הארוך ביותר של מדינת ישראל עם מדינה שכנה. למרות שירדן היתה המדינה הכי פחות לוחמנית מול ישראל לאורך השנים שלפני הסכם השלום, מדובר בגבול לא שקט (בניגוד לדוגמא לגבול הסורי שבו כמעט ולא היו תקריות). חוסר השקט לאורך הגבול נשאר גם לאחר חתימת הסכם השלום עם ירדן בתקריות מוגבלות, לצד תופעה רחבה של הברחות נשק בלתי חוקי.

הממלכה ההאשמית הירדנית נחשבת כמדינה הלא יציבה הכי יציבה באזור. זו המדינה היחידה שלא עברה מלחמת אזרחים או הפיכה, גם במהלך אירועי האביב הערבי. יחד עם זאת השלטון נתון לאיום מתמיד מבית ומחוץ.

שטח ירדן תחת השלטון הנוכחי מהווה עומק אסטרטגי ממזרח למדינת ישראל. השלטון ההאשמי בירדן נתון ללחצים תמידיים מתוך הממלכה דרך רוב אזרחי המדינה שלא מכירים בסמכותו ומחוץ לממלכה על ידי סוכני כאוס איסלאמיסטיים סונים ושיעים שמעוניינים לערער את היציבות על מנת לאפשר להם להתבסס בה.

ישראל צריכה לגבש תוכנית פעולה שתדאג לייצוב השלטון ושמירה על קיומו ומצד שני כהכנה להתפרקותו כפי שקרה במדינות אחרות באזור.

ירדן מתמודדת עם אתגרים פנימיים וחיצוניים המאיימים על יציבות שלטון בית המלוכה. האוכלוסייה המגוונת, הכוללת רוב פלסטיני לצד בדואים ופליטים מסוריה ועיראק, יוצרת מתחים פנימיים – במיוחד לאור עליית כוחם של גורמים איסלאמיסטיים כמו האחים המוסלמים. במקביל, איראן מנסה לערער את השלטון בירדן ולנצל את קרבתה לישראל לצרכיה האסטרטגיים, בין השאר דרך הברחות מגבול עיראק. גם בצפון מאיים שלטונו של אל-ג'ולאני בסוריה, בגיבוי טורקי. נוסף על כך, ירדן סובלת ממחסור חמור במים, שהולך ומחמיר עם גידול האוכלוסייה. הסכם המים שנחתם כחלק מהסכם השלום כבר מזמן לא מכסה את הצרכים של ירדן שגדלו ב-30 השנים האחרונות מאז חתימתו.

כיווני פעולה:

למרות הקשיים, ישראל שומרת על יחסים אסטרטגיים עם ירדן ורואה בה חיץ חשוב מול איומים ממזרח.

לאורך השנים סיעה ישראל לשמירת שלטון בית המלוכה ההאשמי, מתוך הבנה לחשיבות היציבות בירדן. על רקע שינויים אזוריים והתערערות פוטנציאלית של המשטר הירדני, ישראל נדרשת להכין מראש תוכניות פעולה למקרי חירום:

- יש לבצע חסימה מלאה של הגבול הירדני לעצירת הברחות פליליות וטרוריסטיות, ולמנוע תרחישים של פלישה או חדירה. הדבר כולל קידום בניית גדר גבול והשקעה בסד"כ ובקידום יכולות טכנולוגיות בערבה ובבקעה.
- יש לגבש חלופות צבאיות ומדיניות למקרה של הפלת השלטון בירדן והשתלטות גורמים איסלאמיים רדיקליים או פרד-איראניים.
- ישראל יכולה להפעיל מנופי לחץ והשפעה על מנת לקרב את ירדן אל אינטרסי הביטחון הלאומי שלה: הסכם המים – ככלי להשפעה על גישת ירדן כלפי ישראל בזירה הבינלאומית; מעבר יבשתי לנמלים ישראלים – פתרון לירדן המבודדת כלכלית, עם פיצוי לעובדי נמל עקבה; מרחב אווירי – לאפשר לירדן גישה יציבה לאירופה כתחליף למרחבים מסוכנים.

יש להביא בחשבון ששינוי משוואה דרסטי ביו"ש (החלת ריבונות, פתיחת שערים להגירה מרצון, דחיקת הרש"פ וארגוני הטרור) – עשוי לייצר מציאות חדשה בירדן, אולי אף כדי חוסר יציבות למשטר המלוכני ההאשמי בירדן. התהוות כזו, נתפסה עד כה כשליילית עבור ישראל, אך גם כאן המלצתנו "לחשב מסלול מחדש" ולבחון עד כמה אופציה זו לא משרתת אינטרס ישראלי ארוך טווח לפתרון מדיני לסוגיה הפלסטינית.

קטר: גמד טריטוריאלי וענק כלכלי שמשחק בכל הזירות

קטר מיצבה את עצמה כשחקן אזורי ובינלאומי משמעותי, בעיקר הודות ליכולתה לייצר רשת השפעה בינלאומית רחבה באמצעות יתרונות יחסיים שהקטרים השכילו לטפח משך שנים "במגרש של הגדולים". כך, משקיעה קטר הון עתק בתקשורת הערבית והעולמית, במועדני ספורט הגדולים בעולם ובתרבות הפנאי, במכוני מחקר ובמוסדות אקדמיים הבולטים. לצד זאת, עולה קרנה של קטר גם כספקית אנרגיה מרכזית (גז נוזלי), מגמה שאך הלכה והתעצמה מאז תחילתו של משבר האנרגיה באירופה בעקבות המלחמה באוקראינה.

לצד השפעתה הגוברת בקרב שועי עולם, אליטות חברתיות וכלכליות ודרגים מדיניים במערב, הוכיחה קטר "יעילות דיפלומטית", בהיותה כזו היודעת לגשר בין מזרח למערב, בין הציוויליזציה המוסלמית לזו המערבית, ובין "כוחות הרשע" העולמיים לאלה המבקשים להמנע מנחת זרועם. כך, הפכה קטר ל"מתווך בינלאומי" מול הטאליבן, מול חמאס וגורמי רשע אחרים, ונתפסת כבעלת פוטנציאל לשמש בתפקיד זה גם בזירות נוספות (סוריה, איראן, טורקיה).

אלא שלצד הפונקציונאליות המשכנעת של קטר, היא אינה חפה מנטיות אידיאולוגיות אחי"סיות קיצוניות, והלכה למעשה היא בהחלט לא משמשת בתפקיד המתווך הניטרלי, ודאי כאשר מדובר בתיווך בין "הכובש הציוני" לבין "ישות אסלאמית אחות", לשיטתם.

מעמד דואלי זה של קטר, מייצר גם הססנות ודילמות (מצדקות) במדיניות הפעולה מול קטר, מבחינתה של ישראל: מחד, גם אנחנו נדרשים לפונקציונאליות הקטרתית (בנושאי שו"ן, תיווך ב"סבבי לחימה" קודמים ועוד), ומאידך – הנזק האידיאולוגי-תודעתי של ההשפעה הקטרתית על דעת הקהל הבינלאומית, מייצר נזק אסטרטגי לישראל. יתר על כן, גם אם ישראל תרצה לנקוט במדיניות אגרסיבית יותר מול קטר, אנו עלולים להיתקל בקושי לרתימת שחקנים חיוביים (בראשם האמריקאים) בשל יחסי גומלין ואינטרסים רחבים (כלכליים בעיקר) של ארה"ב מול קטר.

כיווני פעולה:

- בעת הנוכחית, ישראל לא צריכה להיות בהתנגשות חזיתית מול קטר, כל עוד יש לנו אינטרסים שצריך וניתן למנף באמצעות קטר, בדגש על השלמת המהלך להשבת כלל החטופים. עם זאת, גם כאן, נכון לה לישראל להמשיך למצות היריבות מאחורי הקלעים בין מצרים לקטר, ולא "לתת בלעדיות" לאף אחת מהן – מדיניות תועלתנית ללא תמורה.
- ברמה האסטרטגית, נכון לייצר מהלך אסטרטגי, מאחורי הקלעים, שירתום את האמריקאים למהלך כפול:
- בשלב ראשון, הפעלת לחץ על קטר לשינוי מדיניות וניתוב רשת ההשפעה שלה לכיוונים אחרים. מאחר שיהיה קשה לבטל את רשת ההשפעה הכלכלית של קטר, נכון לנסות לנתב להקשרים חיוביים יותר לטובת ישראל (וארה"ב), תוך הורדת סממנים אנטישמיים ואנטי-ציוניים ושינוי הטרמינולוגיה הקיצונית בערוצי התקשורת, ברשתות ובמוסדות השלכה.

• בשלב שני, בדומה לאסטרטגיה מול איראן, גם כאן השלמת הסכמי אברהם וחיזוק הברית האזורית הסונית-ישראלית-אמריקאית עשוי לייצר "טבעת חנק" מול קטר, באופן שיוכל להצר את צעדיה ולמתן את מדיניותה.

« בהיבט האזורי – יש למנוע השפעה שלילית של קטר בסוריה, בנפרד או כהשלמה להשפעה הטורקית השלילית בזירה. הכסף הקטרי יכול להפוך מנוע צמיחה זמין ואטרקטיבי עבור המשטר המתהווה בסוריה, מה שאולי מבטיח שהמשטר יישאר קיצוני ואף יהפוך "קיצוני ומחוזק". האמריקאים, צריכים להבטיח שהאלטרנטיבה למשטר ג'ולאני על פני הציר האח"סי (קטר-טורקיה) או הציר השיעי (איראן), ייבנה בדמותם של מדינות המפרץ המתונות (סעודיה, אמירויות) בניהוג אמריקאי.

« מול הזירה הפלסטינית: לא לתת שום דריסת רגל קטרית ביו"ש או בתהליכי הבניה מחדש של עזה, בכל מנגנון ואל מול כל "סכום כסף מפתה".

ביטחון פנים ומשילות: סיר לחץ מבעבע

מדינת ישראל מתמודדת מזה עשורים עם בעיה מחריפה והולכת בכל הנוגע להחלת משילות על אוכלוסיית ערביי ישראל עד כדי משבר אמון עמוק בינם לבין מערכות המדינה, בדגש על רשויות שלטון החוק והאכיפה. למצב זה יש השלכה ישירה על ביטחון הפנים הן בתוך החברה הישראלית והן בקרב אזרחי ישראל הערבים. החברה הערבית בישראל סובלת מעלייה חדה באלימות תוך-קהילתית, עלייה בשיעורי הפשיעה, החזקה בלתי חוקית בנשק, שיעורי אבטלה גבוהים ופערים חברתיים-כלכליים. חלק מהגורמים לבעיות הנ"ל קשורים להיעדר תוכנית ממשלתית סדורה בנושא ולדחיקת הטיפול בנושא, אולם לא ניתן להתעלם ממגמות קיצוניות של תמיכה בחמאס ופלסטיניזציה שנובעים ממאפיינים תרבותיים ומנטליים של החברה הערבית ואף לעמדות פוליטיות קיצוניות בתוך החברה הערבית. מגמות אלה אינן מזדהות עם מדינת ישראל וערכיה אלא עם הקולקטיב הפלסטיני ולכן מעוניינות בהתבדלות ואי השתלבות במערכות המדינה והחברה ופעולות להנצחת מצב זה.

משבר המשילות בחברה הערבית בישראל, מציב סיכונים משמעותיים לביטחון הלאומי, לכלכלה וללכידות החברתית.

1. מגמות לאומניות ותהליכי פלסטיניזציה שמובילים לפגיעה מתמשכת בביטחון הפנים ולחבירה לגורמים פלסטינים עוינים – פגיעה בביטחון הפנים וערעור הביטחון האישי במדינת ישראל, זליגת פשיעה ואלימות לערי ישראל ופתיחת חזית פנימית של הפרות סדר ואלימות בעידוד גורמי טרור פלסטינים, הרואים באוכלוסייה הערבית בישראל, כר פעולה נוח לעידוד הסתה ופתיחת חזית עוינת נגד מדינת ישראל, בפרט בעיתות מלחמה או התקוממות פלסטינית בגדה (לקחי "שומר חומות" 2021).

2. תופעת הנשק הבלתי חוקי – החזקת נשק חוקי בחברה הערבית בישראל התפתחה למימדים מסוכנים. לצד הנשק הבלתי חוקי המופץ בשוק השחור, ישנם מקרים בהם נשק חוקי, שניתן לצורכי ביטחון אישי או עבודה, מוצא את דרכו לשימושים עברייניים, חיסול חשבונות, נקמת דם ורצח על רקע חילול כבוד המשפחה.

3. השתלטות על קרקעות – מכירת אדמות מדינה והשתלטות על שטחי מרעה (בעיקר באזור הגליל) היא תופעה שאינה מקבלת מספיק קשב או טיפול מדינית.

דרכי פעולה

ככלל, נראה כי המפתח לפתרון טמון בשילוב בין אחריות המדינה לצמצום פערים וחיזוק הגורמים המתונים והנאמנים למדינה, לבין שינוי פנימי עמוק שנדרש בחברה הערבית,

תוך הימנעות מהפיכת המשבר לכלי פוליטי בידי גורמים קיצוניים. להלן מספר שינויים ורפורמות שעשויים לקדם פתרון בתהליך הדרגתי:

1. הקמת משמר לאומי – הקמת כוח מאומן וחמוש למשימות בטחון פנים ולהגנה על ערי ישראל בדגש על ערים הנמצאות בקווי התפר והמגע (אבל לא רק) מפני כל ניסיון להוצאת מתווי פשיעה דוגמת אירועי ה-7 באוקטובר. יש לעודד גם השתלבות ותרומה של אזרחי ישראל הערבים למאמץ הביטחוני מתוך היכרות אינטימית עם צרכי הקהילה. במקרה של הכרזת מצב חירום לאומי, גם פיקוד העורף של צה"ל יכול לקחת חלק.

2. תוכנית לאומית למיגור תופעת הנשק הבלתי חוקי – יש להתוות תוכנית מאוזנת, הכוללת פיקוח הדוק על רישוי נשק בהתאם לחוק, מאמץ מודיעיני ממוקד ומתמשך אל מול סוחרים נשק בודדים ומשפחות פשע מאורגן, תוכנית לעידוד מסירת נשק בלתי חוקי לרשויות אכיפת החוק ובמקביל תוכנית מבצעית לאיסוף נשק בלתי חוקי ועונשי מאסר כבדים לעברייני נשק.

3. סיכול חבירה לגורמי טרור – התוויית תוכנית פעולה לאומית לסיכול כל חיבור בין הטרור הפלסטיני לערביי ישראל, מאבק בהסתה במסגדים ונקיטת צעדים חמורים נגד גורמים בחברה הערבית שיקיימו קשר מכל סוג שהוא עם ארגוני הטרור הפלסטיני. הגברת המאמץ המודיעיני בנושא.

4. רפורמה עמוקה במערכת אכיפת החוק – הגדלת מספר תחנות המשטרה ביישובים ערביים והוספת תקנים לשוטרים דוברי ערבית, הקמת יחידות מיוחדות לאיסוף אמל"ח בלתי חוקי, מאבק בפשע המאורגן ובעברייני ה"פרוטקשן" תוך שיתוף פעולה עם המנהיגות המקומית.

5. חיזוק מנהיגות מקומית נאמנה למדינה – עידוד ותמיכה של רשויות המדינה במנהיגות מקומית מתונה שתעודד את החברה הערבית להשתלב במערכות המדינה תוך הדגשת היסודות הדמוקרטיים של מדינת ישראל, שוויון הזדמנויות, תרומה למדינה, אינטגרציה תעסוקתית, מאבק באלימות ורפורמה במערכת החינוך. זוהי הזדמנות גם לחזק מוסדות אקדמיים בהשכלה הגבוהה ובמערכת החינוך על מנת לעודד תלמידים לתרום לחברה ולמדינה, ומסטודנטים להימנע מללמוד באוניברסיטאות בירדן או בערים פלסטיניות ביו"ש אלא להישאר בישראל ולצמצם בכך את התקרבותם לאידיאולוגיה אנטי-ישראלית.

6. **עמידה על עקרונות מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית:** אין לקבל מצב שבו מתפשרים על צביונה היהודי של מדינת ישראל או פוגעים במאזן הדמוגרפי.

זה-לגיטימציה: הקרב על הנרטיב וחזית המלחמה הדיפלומטית

אחת החזיתות הכי חשובה של המלחמה היא החזית התודעית-דיפלומטית. הדימוי של ישראל בעולם ועמדות הבוחרים במדינות העולם מתייבות במידה רבה את חופש הפעולה (או המחסור בו) שמדינה מסוימת יכולה להעניק לישראל. כלומר, ככל שישראל תוכפף יותר והנרטיב הפלסטיני יקנה אחיזה גדולה יותר בתודעתם של אלקטורטים באותה מדינה, נבחרו הציבור יהיו חייבים להגביל את הסיוע הדיפלומטי, ציבורי וצבאי שהם נותנים לישראל גם אם אך ורק מסיבות אלקטורליות.

במשך עשרות שנים הוכשרו הלבבות במערב ומדינות חיוניות לישראל בתעמולה אנטי ישראלית רעילה אשר מומנה ע"י גורמים בעלי עניין, מארגונים פלסטינים ומדינות כמו קטר ועד למלכ"רים בעלי אג'נדה אנטי ישראלית. פעולות אלה יצרו את התשתית למאבק

המאורגן הפרו-חמאסי ברחובות ובקמפוסים שאנו עדים לו היום, והן גם הובילו לצעדים חסרי תקדים כמו אמברגו נשק מצד בריטניה ואמברגו נשק דה-פקטו מצד צרפת, לצד הגבלת משלוחים מצד ממשל ביידן.

מטרתם של אותם גורמים היא הכפשה והשחרת שמה של ישראל בעולם ע"י יצירת קמפיין דה-לגיטימציה מתוכנן כדי לנטוע את התפיסה שישראל צריכה להשתייך למדינות המצורעות של העולם כמו קובה, ונצואלה, איראן, צפון קוריאה, רוסיה, מיאנמר ובלרוס. באמצעות שימוש במדיה חברתית חדשה – פודקסטים, יוטיוב, פייסבוק, טיקטוק, אינסטגרם ו-X, תעמולה זו יצרה נרטיב לפיו ישראל מבצעת פשעים נגד האנושות, מה שמופץ למאות מיליוני משתמשים.

בנוסף, תנועת הדה-לגיטימציה פעלה בשיטות של לוחמה משפטית (lawfare) על מנת להשתמש בצורה ציני ומניפולטיבי במשפט בינ"ל כדי להעליל עלילות דם מודרניות נגד ישראל ולקשור לשמה מונחים כמו רצח עם ואפרטהייד אשר הפכו להיות קאפי פרייז ולא המשמעות המשפטית המקורית של המונחים הללו.

ישראל הפכה להיות סוגיה מעוררת רגש באופן יוצא מהכלל עבור ציבורים מוסלמים וערבים במדינות מערביות. בשל הנחרצות של ציבור זה אשר מאורגן היטב, קמפיינים של ממשלות מתאימות את עצמן למציאות החדשה. בסבב הבחירות הנשיאותיות האחרונות ב-2024 קמפיין ביידן ואז קמפיין האריס דאג לבקר את ישראל ולהיות רך מאוד כלפי פורעים אנטי-ישראלים כי הם הבינו שציבור ענק של מוסלמים במדינות מתנדדות עמו מישגן יצביע על פי התמיכה של הממשל בישראל.

סקר גאלופ ממרץ 2025 גילה שישנה ירידה ניכרת בתמיכה של אמריקאים בישראל. 46% מהאמריקאים מזדהים יותר עם הישראלים, מה שמהווה את הרמה הנמוכה ביותר של תמיכה בישראל בהיסטוריה של גאלופ (ירידה של 5 נקודות אחוז מ-51% ב-2024 והתאמה לשפל הקודם מ-2001). 33% מהאמריקאים מזדהים יותר עם הפלסטינים, הרמה הגבוהה ביותר אי פעם של תמיכה בפלסטינים כפי שדווח על ידי גאלופ (עלייה של 6 נקודות אחוז מ-27% ב-2024). זה מצביע על שינוי היסטורי, כאשר ישראל מאבדת את רוב התמיכה הרגשית של האמריקאים לראשונה בעשורים האחרונים, בעוד שהזדהות עם הפלסטינים מגיעה לשיא.

מה שמטריד עוד יותר היא הפיכתה של ישראל מנושא דו-מפלגתי בארה"ב לנחלתם של הרפובליקנים בעיקרה, לצד דמוקרטים מתונים. הסקר גילה שהתפלגות המפלגתית היא:

דמוקרטים:

- הזדהות עם הפלסטינים: 59% (עלייה של 16 נקודות אחוז מ-43% ב-2024).
- הזדהות עם הישראלים: 21% (ירידה של 14 נקודות אחוז מ-35% ב-2024).

עצמאיים:

- הזדהות עם הישראלים: 42% (ירידה מ-44% ב-2024).
- הזדהות עם הפלסטינים: 34% (עלייה מ-31% ב-2024).

רפובליקנים:

- הזדהות עם הישראלים: 75% (ירידה מ-80% ב-2024, הנמוך ביותר מאז 2005, אז עמד על 73%).
- הזדהות עם הפלסטינים: 10% (עלייה מ-7% ב-2024)

בחלוקה דמוגרפית המגמה מטרידה. צעירים ובעלי השכלה אקדמית נוטים להזדהות יותר עם הפלסטינים מאשר עם הישראלים. זוהי מגמה מסוכנת שכן צעירים משכילים ייאשו עמדות מפתח בשנים הבאות מה שיכול להשפיע על מדיניות החוץ של ארה"ב.

מפלגות במדינות המערב, אשר נסמכות אלקטורלית על מחוזות עם אחוז מוסלמי וערבי גדול, הפכו להיות עוינות במיוחד לישראל בסבב המלחמה הנוכחי. דעת הקהל מתורגמת למדיניות גם אם אך ורק משיקולים אלקטורליים קרים.

החזית המשפטית: הלוחמה נגד הדה-לגיטימציה

מוסדות בינ"ל כמו האו"ם ובית הדין בינ"ל ובית הדין הפלילי הוקמו כפרויקט של ליברלים בינ"ל ששאפו לשמר את הסדר הליברלי של זכויות אדם בצורה אוניברסלית. עם השנים, בשל מספר המדינות החברות במוסדות הללו, הגופים הללו נהפכו לכלי עבודה פוליטיים להפצת מסרים בהתאם לקואליציות שנוצרות על פי הצרכים הפוליטיים של המדינות החברות. מדינות עוינות לישראל מנצלות את הגופים הללו על מנת לנהל הלוחמה הדיפלומטית והמשפטית נגד ישראל. כל הצהרה של האו"ם או תביעה בבית הדין הבינ"ל והפלילי בהאג נגד ישראל או מנהיגיה, גם אם איננו מוביל לשינוי משפטי בפועל נגד ישראל, הוא גורם לה נזק תדמיתי אדיר.

תחת החותמת הרשמית של מוסדות בינלאומיים ושימוש בשפת זכויות האדם הליברלית, מתבצעות המתקפות הארסיות ביותר נגד ישראל אשר משחזרות מוטיבים קלאסיים של עלילות דם מודרניות על פשעי מלחמה של ישראל. ישראל מוצגת כמדינה אלימה צמאת דם ומפרת זכויות אדם סדרתית אשר אחראית לבעיות של המזרח התיכון והעולם.

הדוגמה המובהקת ביותר למאבק זה מתבטא בשימושה של אונר"א, סוכנות של האו"ם שהוקמה לשיכון פליטים פלסטינים וייעודה למטרות הומניטריות, ככסות לפעילות טרור של חמאס. עובדי הסוכנות השתתפו בטבח ב-7 באוקטובר ומעל 12,000 מעובדיה בעלי זיקה לחמאס. תחת החותמת של האו"ם הסוכנות הפכה לכלי שרת בידי מחבלים. זה מאפשר להציג את ישראל כפושעת כאשר היא מחסלת מחבלים שגם עובדים באונר"א והצגת ישראל כמדינה שהורגת עובדים של סוכנות הומניטרית של האו"ם.

במהלך מלחמת "חרבות ברזל" נעשה השימוש הבוטה ביותר במוסדות אלה. בית הדין הבינ"ל לצדק (ICJ) דן בתביעה של דרום אפריקה, שהצטרפו אליה מדינות נוספות, והוציא

חוות דעת נגד הכניסה הישראלית לרפיח ובעניין הסיוע ההומניטרי. בית הדין הפלילי הבינילי (ICC) הרחיק עד כדי הוצאת צווי מעצר נגד ראש המשלה נתניהו ושר הביטחון גלנט, תוך הוצאה דומה של צווים נגד מחבלי חמאס סינוואר ודף (שכבר חוסל עד אז), ויצירת מצג השוואתי מאוזן בין הצדדים.

לוחמה משפטית חסרת תקדים זו לוותה כל העת על ידי הרשות הפלסטינית ונציגיה. לצד זה, העצרת הכללית של האו"ם גינתה את ישראל מספר רב של פעמים, מועצת הביטחון של האו"ם הוציאה החלטה חסרת תקדים שהחריגה את שחרור החטופים כתנאי יסוד למצב הסיום של המלחמה, בכירי האו"ם שחררו הצהרות תוקפניות נגד ישראל - על כך שהיא משתמשת בהרעבה ככלי מלחמה, על טבח באזרחים חפים מפשע, ועל כך שאין לה מנדט להגנה עצמית נגד טריטוריה שאינה מדינה. האו"ם הכשיר דו"חות מפוברקים שישראל מרעיבה פלסטינים בעזה והגוף OCHA נתן חותמת הכשר רשמית למספרים מזוייפים של "משרד הבריאות בעזה", נתונים שסיפק חמאס. מועצת זכויות האדם של האו"ם הרחיקה לכת עוד יותר וקבעה בדו"ח שישראל משתמשת באלימות מינית ככלי מלחמה תוך הסתמכות על עדויות אנונימיות, דיווחים מפוברקים והטיה מובנית.

אנטישמיות

בדו"ח משנת 2024, ADL דיווחה על עלייה של 337% באירועי אנטישמיות בארצות הברית בין אוקטובר לדצמבר 2023 לעומת התקופה המקבילה ב-2022. מרכז שמעון ויזנטל דיווח על עלייה של 1,200% בתלונות על אנטישמיות באירופה במהלך שלושת החודשים הראשונים לאחר ה-7 באוקטובר 2023, בהשוואה לאותה תקופה ב-2022. דו"ח של ACLED ציין שכרבע מכלל ההפגנות המשמעותיות בעולם בשנה הראשונה למלחמה התמקדו במלחמה בישראל ונטו באופן מובהק וכמעט טוטאלי לכיוון הפרו-פלסטיני.

כיום האנטישמיות המודרנית הלגיטימית שאיננה טאבו בעולם המערבי היא שנאה לישראל. ישנן מגמות של עליית שנאת ישראל במעגליים של השמאל והימין המערבי כאחד.

העלייה הגדולה ביותר באנטישמיות נראתה במעגלי שמאל מערביים אשר משייכים את ישראל והציונות לכל הרעות החולות של העולם שהיו צריכים להתאדות-שובניזם, גזענות, קולוניזלים, דיכוי וכד. השנאה לישראל שבא מהשמאל נובעת במידה רבה בשל הצלחת תועמלניים פלסטינים להחדיר ללב השמאל המערבי את הנרטיב הפלסטיני של ישראל כגורם דכאני מול אוכלוסיה יילידית- נרטיב שמתיישב כמו כפפה לאידאולוגיה של השמאל ה"woke" העולמי.

בעוד שאנטישמיות מהימין היתה נחלתם של הנאו נאציים והשוליים הסהרורים של הימין הקיצוני, דימויים אנטישמיים קלאסיים של יהודים וישראל אשר שולטים בתקשורת ובמשלות עולמיות חזרו לאופנה בעזרת מספר משפיעני רשת. אותם משפיענים מציגים אמיתות על ישראל ויהודים אשר מוצאות מקונטסקט ומוצגות בבורות בעטיפה של תיאוריות קונפירציה אנטישמיות אשר מסבירות את התופעות הללו.

אותם משפיענים טוענים שהם היחידים שמוכנים לומר את האמת נגד ה"ממסד" ומסגרים את הניסיון לא לתת להם פלטפורמה להפצת הארס האנטישמי שלהם כניסיון השתקה שמוכיח את צדקת דרכם ושההשתקה עצמה היא ההוכחה לכחם האמיתי של היהודים.

כך, העיתונאי לשעבר טאקר קרלסון מזמין אנשים אשר מהדהדים רוויזיוניזם היסטורי על מלחמת העולם השנייה אשר גובל בהכחשת שואה, המשפיענית הימנית האמריקאית קנדס אוונס מפיצה את הגרסה המודרנית של פרוטורולי זקני ציון, ואנדו טייט מהדדים תיאוריות קונספירציה מודרניות כמו האחריות של ישראל על 9/11.

סכנה זו של דה-לגיטימציה ואנטישמיות הגוברת בעולם הם שני צדדים של אותו מטבע.

בניגוד למה שאנטישמים נוטים לומר שביקורת על ישראל איננה אנטישמית כאשר מאשימים אותם באנטישמיות- יש קורלציה כמעט מלאה בין אנטישמים לשונאי ישראל אשר עושים דה-לגיטימציה לישראל.

כיווני פעולה

יש להתמקד ב-3 ווקטורים עיקריים שבהם יתרכזו מירב מאמצי ההסברה:

◆ נרטיב ישראלי בארה"ב

על מנת לאבק במחלת האנטישמיות הממאירה על ישראל ליצור מערך הסברה מסודר, עם מטה מובנה שידע לנצל משפיענים פרו ישראלים ופרו יהודים להתאים את עצמם למדיומים החדשים של תקשורת המונים. על דמויות ציבוריות להתראיין בפודקאסטים מוכרים כמו ג'ו רוגן, לקס פרידמן וכד', להתארח בתוכניות יוטיוב, ולייצר שיתופי פעולה עם יוצרי תוכן ברשתות החברתיות.

מאמצי ההסברה צריכים להתמקד בארה"ב, שכן זהו נכס אסטרטגי עבור ישראל ודעת הקהל בארה"ב קריטית לביטחון הלאומי. על המסרים להיות מותאמים לקהל המאזינים תוך הבנה של המיתוסים העיקריים שנאמרים על ישראל והפכרתם כמו גם סיפור הנרטיב הישראלי והיהודי לקהל הרחב. יש ליצור בריתות עם שותפים אידאולוגים כמו שמרניים ונוצרים בארה"ב וניצול הקדנציה של טראמפ.

◆ מיקוד מהלכי תודעה נגד מדינות עוינות

מאמצי ההסברה בארה"ב צריכים להתמקד על השפעה השלילית של קטאר בהקצנה של מוסלמים, החדרת תכנים אנטישמיים ואנטי אמריקאים לאוניברסיטאות אמריקאיות ע"י מימון נרחב שלהן. לארה"ב הרבה מנופי לחץ מול קטאר ויש למקד את המאמצים בזירה הזאת תוך הדגשת הפעילות החתרנית של קטאר נגד האינטרס האמריקאי.

◆ התמקדות במוסדות בינ"ל וביטולם דרך ארה"ב

יש לנצל את הקדנציה של טראמפ לקעקוע של מוסדות בינ"ל אנטי ישראלים כמו ICJ, ICC ומועצת האו"ם לזכויות אדם באמצעות שתדלנות להשתת סנקציות. התהליך החל ויש לנצל את התנופה של הממשל להרחבת הסנקציות האמריקאיות.

הביטחוניסטים

